

Seat No.	
----------	--

Set **P**

एम.ए./एम.एस.सी (Geography) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Principal of Geomorphology (230101101)

वार, दिनांक : गुरुवार, १५-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०८

१) समानतावाद हे तत्व ——— यांनी मांडले.

अ) गिल्बर्ट	ब) डेव्हीस
क) हटन	ड) डटन

२) भूरूपशास्त्र ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.

अ) मानवी	ब) प्राकृतिक
क) आर्थिक	ड) राजकीय

३) भूसन्नती गिरीजन सिद्धांत ——— यांनी मांडला आहे.

अ) डेव्हीस	ब) गिल्बर्ट
क) हटन	ड) कोबर

४) समस्थायित्व हा शब्द १८५९ ला सर्वप्रथम ——— यांनी वापरला.

अ) हटन	ब) पेंक
क) डेव्हीस	ड) डटन

५) ज्वालामुखीचा भविष्यात उद्रेक होण्याचे कोणतेही संकेत नसतील तर त्याला ——— ज्वालामुखी म्हणतात.

अ) जागृत	ब) निद्रिस्त
क) मृत	ड) वरील सर्व

६) भूसन्नती ही संकल्पना ——— यांनी दिली.

अ) हॉल आणि डाना	ब) वेबर
क) वेगनर	ड) डेव्हीस

७) ——— यांनी नदिमुखाशी संचयनामुळे निर्माण झालेल्या भूवैशिष्ट्यास डेल्टा हे नाव दिले.

अ) हिरोडॉटस	ब) अॅरीस्टॉटल
क) डटन	ड) डेव्हीस

८) पृथ्वीची सरासरी घनता ——— आहे.

अ) २.१७	ब) ५.५
क) ६.९	ड) ७.५

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) 'एक समान खोलीवर बदलती घनता' ही संकल्पना ——— यांनी मांडली.
- २) भूकवच व गाभा यांच्या मधील थरास ——— म्हणतात.
- ३) ——— भूकंप लहरी द्रव माध्यमातून प्रवास करत नाही.
- ४) उध्व हालचालींना ——— निर्माणकारी हालचाली म्हणतात.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

१२

- १) भूद्रोणीचा म्हणजे काय?
- २) ज्वालामुखीचे प्रकार सांगा.
- ३) सायम म्हणजे काय?
- ४) घडीचे प्रकार सांगा.
- ५) भूरूपशास्त्राचा अर्थ सांगा.
- ६) जैविक विदारण म्हणजे काय?
- ७) प्रथम श्रेणीची भूमिस्वरूपे सांगा.
- ८) भूकंप लहरीचे प्रकार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) ज्वालामुखीचे परिणाम स्पष्ट करा.
- २) समानतावादाचे तत्व (uniformitarianism) सांगा.
- ३) प्रॉट यांचे समस्थायीत्वा बदलचे मत स्पष्ट करा.
- ४) होम्सचा अभिसरण प्रवाह सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) भूरूपशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) पृथ्वीचे अंतरंगाचे वर्णन करा.
- ३) कोबरचा भूद्रोणीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) जगातील भूकंपाच्या प्रदेशाचे वितरण स्पष्ट करा.
- २) भूरूपशास्त्र विकासातील जेम्स हटन यांचे योगदान सांगा.
- ३) समस्थायीत्व बदलची एरीचे मत स्पष्ट करा.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Principal of Geomorphology (230101101)**

Day & Date: Thursday, 15-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The principal of uniformitarianism was postulated by _____.
a) Gilbert b) Davis
c) Hutton d) Dutton
- 2) Geomorphology is the branch of _____ geography.
a) Human b) Physical
c) Economic d) Political
- 3) Geosynclinal orogen theory was put forth by _____.
a) Devis b) Gilbert
c) Hutton d) Kober
- 4) The word isostasy was used by _____ for the first time in 1859.
a) Hutton b) Penk
c) Davis d) Dutton
- 5) The volcano, that have no indication of further eruption is called _____.
a) Active b) Dormant
c) Extinct d) All above
- 6) The concept of geosynclines was given by _____.
a) Hall & Dana b) Weber
c) Wegner d) Davis
- 7) _____ named as delta to the depositional feature at the mouth of River.
a) Herodots b) Aristotle
c) Dutton d) Davis
- 8) The average density of the earth is _____.
a) 2.10 b) 5.5
c) 6.9 d) 7.5

B) Fill in the blanks. 04

- 1) The concept of 'uniform depth with varying density' propounded by _____.
- 2) The layer situated between crust and core is known as _____.
- 3) _____ earthquake wave do not travel through liquid.
- 4) Eperogenic movements are also called as _____.

Q.2 Answer the following. (Any Six) 12

- a) What is geosynclines?
- b) State the type of volcanoes.
- c) What is sima?
- d) State the type of fold.
- e) Meaning of geomorphology.
- f) What is biological weathering?
- g) State the first order landform.
- h) State the type of seismic waves.

Q.3 Answer the following (Any Three) 12

- a) Explain the effects of volcanoes.
- b) State the principal of uniformitarianism.
- c) Explain the view of Pratt about isostasy.
- d) Explain the Holmes conventional current theory.

Q.4 Answer the following (Any Two) 12

- a) Explain the nature and scope of geomorphology.
- b) Describe interior structure of the earth.
- c) Explain the geosynclinals theory of Kober.

Q.5 Answer the following (Any Two) 12

- a) Explain the distribution of earthquakes region in the world.
- b) Give the contribution of James Hutton in the development of geomorphic thought.
- c) Explain the view of Airy's about isostasy.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Principles of Climatology (230101102)

वार, दिनांक : शनिवार, १७-०५-२०२५

कमाल गुण : ६०

वेळ: सकाळी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
 २) सर्व प्रश्नास समान गुण
 ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 ४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ अ) योग्य तो पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा.

०८

१) वातावरणाच्या दीर्घकालीन स्थितीस ——— असे म्हणतात.

अ) हवामान	ब) पर्जन्य
क) हवा	ड) आर्द्रता

२) ——— वारे पश्चिमी वारे म्हणून ओळखले जातात.

अ) ध्रुवीय	ब) प्रति व्यापारी
क) व्यापारी	ड) यापैकी नाही

३) उष्णकटीबंधीय आवर्तनास ——— असे म्हणतात.

अ) टोर्नॅडो	ब) तैगा
क) हरीकेंस	ड) कतरिना

४) कमी तापमानाबरोबर वायुभर ———.

अ) कमी होतो	ब) स्थिर राहतो
क) वाढतो	ड) यापैकी नाही

५) वातावरणात नायट्रोजन वायूचे प्रमाण ——— % आहे.

अ) ७६.०८	ब) ७५.०८
क) ७८.०८	ड) ७७.०८

६) वातावरणाच्या दुसऱ्या स्तरास ——— म्हणतात.

अ) दलांबर	ब) स्तितांबर
क) अयनांबर	ड) तपांबर

७) समुद्रसपाटीवर हवेचा भार ——— मिली बार असतो.

अ) १००३

ब) १०२३

क) १०३३

ड) १०१३

८) उगमस्थानाच्या आधारावर वायुराशीची विभागणी ——— गटात केले जाते.

अ) चार

ब) तीन

क) दोन

ड) पाच

ब) खालील प्रश्नाची उत्तरे एका वाक्यात द्या किंवा चूक कि बरोबर लिहा. ०४

१) वातावरणात ओझोन वायूचे प्रमाण ——— % आहे.

२) मोसमी या शब्दा पासून ——— हा शब्द बनला आहे.

३) दक्षिण गोलार्धमधून ४० अक्षवृत्तावर वाहणाऱ्या पश्चिमी वाऱ्यांना ——— असे म्हणतात

४) कोकणामध्ये ——— प्रकारचा पाऊस पडतो.

प्र.२ उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

१२

१) सापेक्ष आर्द्रता

२) आवर्त

३) वारे

४) आर्द्रता

५) ध्रुवीय वारे

६) व्यापारी वारे

७) खारे वारे

८) ओझोन

प्र.३ उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

१) स्थितांबर स्थराचे वातावरणातील महत्व सांगा.

२) मतलई वाऱ्याचे महत्व सांगा.

३) आवर्तनाचे स्थर स्पष्ट करा.

४) सांद्रीभवन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.४ उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

१) पर्जन्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

२) तापमानावर परिणाम करणारे घटक सांगा

३) आद्रतेचे प्रकार सांगा.

प्र.५ उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) उष्णकटिबंधीय अवर्ताची माहिती द्या.
- २) तापमानाचे उभ्या व आडव्या दिशेतील वितरण स्पष्ट करा.
- ३) वातावरणाची रचना सांगा.

Set

P

M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - I) (Geography) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Principal of Climatology (230101102)

Day & Date: Saturday, 17-05-2025
Time: 03:00 AM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.
- 3) Draw neat shapes where necessary.
- 4) Use of stencils is allowed.

Q.1 A) Complete the following sentences by choosing the correct option. 08

- 1) The long-term condition of the atmosphere is called _____.
a) Climate b) Precipitation
c) Air d) Humidity
- 2) _____ winds are known as westerly winds.
a) Polar b) Per-trader
c) Trade d) None of these
- 3) Tropical Cyclone is called _____.
a) Tornado b) Taiga
c) Hurricanes d) Katarina
- 4) Atmospheric with low temperature _____.
a) Decreases b) Remains Constant
c) Increases d) None of these
- 5) The concentration of nitrogen gas in the atmosphere is _____ %.
a) 76.08 b) 75.08
c) 78.08 d) 77.08
- 6) The second layer of atmosphere is called _____.
a) Mesosphere b) Stratosphere
c) Thermosphere d) Troposphere
- 7) Air pressure at sea level is _____ milli bar.
a) 1003.2 b) 1023.2
c) 1033.2 d) 1013.2
- 8) On the basis of source, air masses are divided into _____ groups.
a) Four b) Three
c) Two d) Five

B) Answer the following question in one sentence either correct or incorrect. 04

- 1) The amount of ozone gas in the atmosphere is ____ %.
- 2) The word ____ is formed from the word Mosami.
- 3) Westerly winds blowing from the Southern Hemisphere at 40 degrees latitude are called ____.
- 4) Konkan receives ____ type of rain.

Q.2 Write short answers. (Any Six) 12

- 1) Relative humidity
- 2) Cyclone
- 3) Wind
- 4) Humidity
- 5) Polar winds
- 6) Trade winds
- 7) Land breeze
- 8) Ozone

Q.3 Write the answers. (Any Three) 12

- 1) State the importance stratosphere in environment.
- 2) Explain the importance of sea breeze.
- 3) Explain level of Cyclone.
- 4) Explain the concept of condensation.

Q.4 Write the answers. (Any Two) 12

- 1) Explain the different types of precipitation.
- 2) State the factors affecting on temperature.
- 3) Describe the types of humidity.

Q.5 Write the answers. (Any Two) 12

- 1) Give information about tropical cyclone.
- 2) Explain vertical and horizontal distribution of temperature.
- 3) Explain the structure of the environment.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Human Geography (230101106)

वार, दिनांक : सोमवार, १९-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०८

१) ——— भूगोल हा अस्थिर पृथ्वी व चंचल मानव यांच्या बदलत्या संबंधाचा अभ्यास होय.

अ) आर्थिक	ब) मानवी
क) राजकीय	ड) ऐतिहासिक

२) ——— यांना मानवी भूगोलाचे जनक म्हणतात.

अ) फ्रेडरिक रॅटझेल	ब) इ. हंटिंगटन
क) जीन्स ब्रुन्स	ड) कार्ल रिटर

३) वंश ही ——— संकल्पना आहे.

अ) जैविक	ब) भौगोलिक
क) रासायनिक	ड) प्राकृतिक

४) १८५९ मध्ये चार्ल्स डार्विन याने ——— हा ग्रंथ प्रकाशित केला.

अ) अर्डकुंडे	ब) लेडरकुंडे
क) जीव उत्पत्ती	ड) पायस

५) ——— या प्रदेशात जगाची लोकसंख्या केंद्रित झाली आहे.

अ) मैदानी	ब) पठारी
क) पर्वतीय	ड) यापैकी नाही

६) माल्थसच्या मते लोकसंख्येची वाढ ——— श्रेणीने होते.

अ) भूमितीय	ब) गणितीय
क) संख्याशास्त्रीय	ड) यापैकी नाही

- ७) — या प्रक्रियेत ग्रामीण वस्तीचे रूपांतर नागरी वस्तीमध्ये होते.
 अ) नागरीकरण ब) नागरी परिसीमा
 क) ग्राम-शहर ड) यापैकी नाही
- ८) — शहरे विविध वस्तूंच्या देवाणघेवाणीचे ठिकाण असतात.
 अ) प्रशासकीय ब) व्यापारी
 क) खाणकाम ड) मासेमारी

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) संभववाद ही विचारसरणी — या देशाची आहे.
 २) युरोपियन लोक — या वंश गटाचे आहेत.
 ३) लोकसंख्येतील स्त्री-पुरुषांच्या प्रमाणाला — म्हणतात.
 ४) एच.डी.आय. चे विस्तारित रूप — आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

१२

- १) मानवी भूगोलाच्या काही उपशाखांची नावे सांगा.
 २) निश्चयवादाची व्याख्या सांगा.
 ३) मानवी वंश वर्गीकरणाची निश्चित लक्षणे सांगा.
 ४) हिंदू धर्माची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ५) लिंगगुणोत्तर म्हणजे काय?
 ६) लोकसंख्या वाढ सांगा.
 ७) वसाहत म्हणजे काय?
 ८) नागरीकरण संकल्पना सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) मानवी भूगोलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 २) लोकसंख्या आणि साधनसंपत्ती यामधील संबंध सांगा.
 ३) मानवी विकास निर्देशाकांची व्याख्या सांगा व त्याचे निर्देशक सांगा.
 ४) मानवी वंशाच्या वेगवेगळ्या प्रकारांचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगा आणि मानवी भूगोलाची स्वरूप व्याप्ती स्पष्ट करा.
 २) जगातील मुख्य धर्मांचे वर्णन करा आणि त्याचे जगातील वितरण स्पष्ट करा.
 ३) ग्रामीण वसाहतींच्या वेगवेगळ्या प्रकारांचे वर्णन करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) माल्थसचा लोकसंख्या सिद्धांत स्पष्ट करा.
 २) जगातील लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 ३) नागरी वसाहतीचे कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Human Geography (230101106)**

Day & Date: Monday, 19-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ geography is the study of the changing relationship between the understanding man and unstable earth.
 - a) Economic
 - b) Human
 - c) Political
 - d) Historical
- 2) _____ is the father of human geography.
 - a) Fredrick Ratzel
 - b) E. Huntington
 - c) J. Brushes
 - d) Karl Ritter
- 3) Human race is the _____ concept.
 - a) Biological
 - b) Geography
 - c) Chemical
 - d) Physical
- 4) Charles Darwin published his book _____ in 1859.
 - a) Erdkunde
 - b) Landerkunde
 - c) Origin of Species
 - d) Payas
- 5) The major concentration of population in the world is found in _____ areas.
 - a) Plain
 - b) Plateau
 - c) Mountain
 - d) None of these
- 6) According to Malthus the growth of population as per _____ progression.
 - a) Geometric
 - b) Arithmetic
 - c) Statistical
 - d) None of these
- 7) _____ is a process in which rural settlement changes into urban settlement.
 - a) Urbanization
 - b) Urban Fringe
 - c) Rural – Urban
 - d) None of these

8) _____ cites are the places of collection and distribution of various goods.

- a) Administrative
- b) Commercial
- c) Mining
- d) Fishing

B) Fill in the blanks.

04

- 1) Concept of possibilism is developed _____ country.
- 2) European people is _____ racial groups.
- 3) The Proportion of male and female population is called as _____.
- 4) H.D.I. Stand for _____.

Q.2 Answer the following questions. (Any Six)

12

- a) Give the name of some sub – branches of human geography.
- b) Define determinism.
- c) State the definite traits of classification of human race.
- d) State the characteristics of Hindu religion.
- e) What is the age-sex ratio.
- f) State population growth.
- g) What is the settlement.
- h) State the concept of urbanization.

Q.3 Answer the following questions. (Any Three)

12

- a) Explain the importance of human geography.
- b) State the relationship between population and resource.
- c) Define the Human Development Index and its indicators.
- d) Describe the various types of human race.

Q.4 Answer the following questions. (Any Two)

12

- a) Define human geography and explain the scope of human geography.
- b) Describe the major religions in the world and explain the world distribution pattern.
- c) Describe the various types of rural settlement.

Q.5 Answer the following questions. (Any Two)

12

- a) Explain Malthus population theory.
- b) Explain the factors affecting on distribution of world population.
- c) Describe the functions of urban settlement.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Economic Geography (230101107)

वार, दिनांक : सोमवार, १९-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 ४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) आर्थिक भूगोल ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.
 अ) लोकसंख्या ब) मानवी
 क) प्रादेशिक ड) नागरी
- २) ——— हे जीवाश्म इंधनाचे उदाहरण आहे.
 अ) लाकूड ब) प्राण्यांचा कचरा
 क) कोळसा ड) हे सर्व
- ३) ——— हा दगडी कोळशाचा प्रकार नाही.
 अ) लीमोनाईट ब) अन्थ्रासाईट
 क) बिटूमीनस ड) पिट्स
- ४) ——— आर्थिक क्रियांमध्ये कार्य करणारे कामगार लाल रंग कॉलरने ओळखले जातात.
 अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
 क) तृतीय ड) चतुर्थ
- ५) ——— ही पुननिर्मित न करता येणारे संसाधन आहे.
 अ) पाणी ब) मृदा
 क) जंगल ड) हवा
- ६) ——— यांना आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणतात.
 अ) अ. लॉश ब) चीशाल्म
 क) अ. वेबर ड) प्रेड

७) उद्योगधंदेच्या स्थानीकरणाचा सिद्धांत — यांनी मांडला.

- अ) अ. वेबर ब) प्रेड
क) अ. लोश ड) अ. पेंक

८) ओपेक ही संघटना — चा व्यापार करते.

- अ) कोळसा ब) खनिजतेल
क) लोहखनिज ड) सोने

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) कारखानदारीमध्ये — या खनिजसंपत्तीला काळे सोने म्हणून ओळखले जाते.
२) WTO चे मुख्यालय — या ठिकाणी आहे.
३) — हा उच्च प्रतीचा कोळसा आहे.
४) वाहतुकीचे सर्वात स्वस्त साधन — आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

१२

- १) आर्थिक भूगोल म्हणजे काय?
२) प्राथमिक आर्थिक क्रियातील व्यवसायांची नावे लिहा.
३) आर्थिक भूगोलातील दृष्टीकोन.
४) आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर परिणाम करणारे घटक.
५) इ-कॉमर्स.
६) जमिनीवरील वाहतुकीच्या पद्धती थोडक्यात सांगा.
७) OPEC म्हणजे काय?
८) GATT म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) रिकार्डोच्या सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा.
२) तृतीयक आर्थिक क्रियांचे वर्णन करा.
३) ऊर्जा साधन संपत्ती चर्चा करा.
४) युरोपियन आर्थिक समुदायाचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) आर्थिक भूगोल म्हणजे काय? आर्थिक भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
२) आल्फ्रेड वेबरच्या औद्योगिक स्थानाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
३) साधनसंपत्ती संवर्धन

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) ऊर्जा संसाधने म्हणजे काय आणि जगातील कोळशाच्या वितरणाचे तपशीलवार वर्णन करा.
- २) दुतीयक स्वरूपाचे व्यवसाय.
- ३) औद्योगिक स्थानावर परिणाम करणारे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2025
Economic Geography (230101107)**

Day & Date: Monday, 19-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of stencils is allowed.
4) Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Choose the correct alternatives. 08

- 1) Economic geography is a branch of ____ Geography.

a) Population	b) Human
c) Regional	d) Urban
- 2) An example of fossil fuel is _____.

a) Wood	b) Animal waste
c) Coal	d) All of these
- 3) _____ is not a type of coal.

a) Limonite	b) Anthracite
c) Bituminous	d) Peat
- 4) _____ producer might be labeled as the Red collar worker.

a) Primary	b) Secondary
c) Tertiary	d) Quaternary
- 5) _____ are a non-renewable resource.

a) Trees	b) Coal
c) Solar Energy	d) Soil
- 6) _____ is known as a founder of economic geography.

a) A. Losch	b) Chisholm
c) A. Weber	d) Pred
- 7) The theory of 'Localization of industries' put forwarded by _____.

a) A. Weber	b) Pred
c) A. Losch	d) A. Penck
- 8) OPEC is involved in _____ trade.

a) Coal	b) Mineral Oil
c) Food grain	d) Technology

B) Fill in the blanks: 04

- a) _____ Resource is known as black gold in manufacturing.
- b) W.T.O. stands for _____.
- c) _____ is the high-quality coal.
- d) Which is the cheapest mode of transportation _____.

Q.2 Answer the following questions: (Any Six) 12

- a) What is Economic Geography?
- b) Give short information about Primary Economic Activity.
- c) Approaches in Economic Geography.
- d) Factors influencing on the international trade.
- e) E Commerce.
- f) Explain in short Land transport Modes.
- g) What is OPEC?
- h) What is GATT?

Q.3 Answer the following questions: (Any Three) 12

- a) Explain the Ricardo's classical theory.
- b) Describe the tertiary Economic activities.
- c) Give the discuss Energy resources.
- d) Describe European Economic Community.

Q.4 Answer the following questions: (Any Two) 12

- a) What is Economic Geography? Explain scope of economic geography.
- b) Discuss the theory of industrial location by Alfred Weber.
- c) Conservation of Resources.

Q.5 Answer the following questions: (Any Two) 12

- a) What are Energy Resources? and explain in detail coal distribution in world.
- b) Give information about Secondary Economic Activity.
- c) Factor affecting on Industrial location.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Research Methodology (230101105)

वार, दिनांक : शनिवार, २४-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) ——— ही भौगोलिक संशोधनातील प्राथमिक माहिती आहे?

- अ) संशोधकाने स्वतः गोळा केलेली माहिती
- ब) पुस्तकामधून मिळवलेली माहिती
- क) सरकारी संस्थांनी गोळा केलेली माहिती
- ड) लेखांमधून मिळवलेली माहिती

२) नवीन ज्ञान मिळविण्यासाठी केलेले परिश्रम म्हणजे ——— होय.

- अ) विचार
- ब) संशोधन
- क) ज्ञान
- ड) यापैकी नाही

३) एखाद्या मोठ्या क्षेत्राचे प्रतिनिधित्व करणारा एक लहान भाग म्हणजे ——— होय.

- अ) संशोधनाची उद्दिष्टे
- ब) साहित्याचा आढावा
- क) संशोधन पद्धती
- ड) नमुना निवड

४) व्युत्पत्तीशास्त्रानुसार साहित्य (Literature) हा शब्द ——— भाषेतून आला आहे.

- अ) अमेरिकन
- ब) ग्रीक
- क) लॅटिन
- ड) रोमन

५) समाजाला केलेले परिणामकारक व हेतूपूर्वक निवेदन म्हणजेच खरेखुरे ——— होय.

- अ) अहवाल लेखन
- ब) संशोधन आराखडा
- क) संशोधनाची उद्दिष्टे
- ड) संशोधन समस्या

६) ——— हा संशोधनाचा प्राथमिक उद्देश आहे.

- अ) करमणूक
- ब) ज्ञान निर्मिती आणि समृद्धी
- क) मत व्यक्त करणे
- ड) आर्थिक लाभ

- ७) नमुना निवड ही ——— प्रक्रिया आहे.
 अ) लोकसंख्येकडे दुर्लक्ष करणे
 ब) केवळ बाह्यांवर लक्ष केंद्रित करणे
 क) माहिती काढून टाकणे
 ड) लोकसंख्येमधून उपसंच निवडणे

- ८) ग्रंथसूची म्हणजे ——— होय.
 अ) स्रोतांची यादी
 ब) एक सारांश
 क) विषयपत्रिका
 ड) एक निष्कर्ष

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) जर संशोधकाने संशोधनासाठी स्वतः सामुग्रीचे संकलन केले तर, त्या सामुग्रीस ——— सामुग्री असे म्हणतात.
- २) एका विशिष्ट उद्देशासाठी समोरासमोर बसून केलेले तोंडी दळणवळण म्हणजे ——— होय.
- ३) एखाद्या विषयावरील किंवा समस्येवरील मागील (पूर्वीच्या) संशोधनाचा सर्वसमावेशक आढावा घेणे म्हणजे ——— होय.
- ४) शैक्षणिक लेखनात ——— ही एक सामान्य संदर्भ शैली वापरली जाते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

१२

- १) संशोधन म्हणजे काय?
- २) संशोधन साहित्याच्या आढाव्याचे स्रोत सांगा.
- ३) नमुना निवडीची व्याख्या सांगा.
- ४) संशोधन समस्या म्हणजे काय?
- ५) दुय्यम माहिती स्रोताची व्याख्या सांगा.
- ६) भौगोलिक माहिती विश्लेषणाच्या पद्धती सांगा.
- ७) ग्रंथसूची व्याख्या सांगा.
- ८) संशोधन आराखडा म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) प्रश्नावली आणि वेळापत्रक यातील फरक सांगा.
- २) प्राथमिक माहिती गोळा करण्याच्या पद्धतींचे वर्णन करा.
- ३) संशोधन समस्या निवडीची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- ४) स्तरीय नमुना निवड पद्धतीवर टीप लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) दुय्यम माहिती स्रोत स्पष्ट करा.
- २) भौगोलिक माहिती विश्लेषणाची प्रगत तंत्रे स्पष्ट करा.
- ३) संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) संशोधन समस्येची संकल्पना आणि निवड स्पष्ट करा.
- २) भौगोलिक माहिती विश्लेषणाचे संख्यात्मक तंत्रे स्पष्ट करा.
- ३) संदर्भ सूचीवर तपशीलवार माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Research Methodology (230101105)**

Day & Date: Saturday, 24-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is a primary data in geographical research.
 - a) Data collected firsthand by the researcher
 - b) Data obtained from books
 - c) Data collected by government agencies
 - d) Data obtained from articles
- 2) A systematized effort to gain new knowledge is known as _____.
 - a) Thought
 - b) Research
 - c) Knowledge
 - d) None of these
- 3) A small area representing a larger area is known as _____.
 - a) Research Objectives
 - b) Review of Literature
 - c) Research Methods
 - d) Sampling
- 4) Etymologically, the word Literature is derived from the _____ language.
 - a) American
 - b) Greek
 - c) Latin
 - d) Roman
- 5) An effective and purposeful statement to the society means _____.
 - a) Report writing
 - b) Research design
 - c) Research Objectives
 - d) Research Problem
- 6) _____ is the primary purpose of research.
 - a) Entertainment
 - b) Knowledge creation and enhancement
 - c) Opinion sharing
 - d) Financial gain
- 7) Sampling is the process of _____.
 - a) Ignoring the population
 - b) Focusing only on outliers
 - c) Eliminating data
 - d) Selecting a subset from the population

- 8) _____ is a bibliography.
a) A list of sources	b) A summary
c) A table of contents	d) A conclusion

B) Fill in the blanks.**04**

- 1) If the researcher collects the materials himself for the research, those materials are called _____ materials.
- 2) Face-to-face oral communication for a specific purpose is known as _____.
- 3) A comprehensive review of past (previous) research on a topic or problem is known as _____.
- 4) _____ is a common referencing style used in academic writing.

Q.2 Answer the following questions. (Any Six)**12**

- a) What is Research?
- b) State the sources of literature review.
- c) Define sampling.
- d) What is Research Problem?
- e) Define secondary data.
- f) State the methods of Analysis of Geographical Data.
- g) Define bibliography.
- h) What is research Design?

Q.3 Answer the following questions. (Any Three)**12**

- a) State the difference between questionnaire and schedule.
- b) Describe the methods of collection of primary data.
- c) Describe the necessity of Defining the Problem
- d) Write a note on stratified sampling method

Q.4 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) Explain the secondary Data.
- b) Explain the Advanced techniques of geographical Data analysis.
- c) Explain the types of research.

Q.5 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) Explain the concept and selecting of Research Problem.
- b) Explain the quantitative techniques of geographical Data analysis.
- c) Write detailed information on referencing system.

Seat No.	
-----------------	--

GEOGRAPHY

कमाल गुणः ६०

४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

04

- Page 1 of 5

- ६) ——— म्हणजे जागतिक साधनसंपत्तीचा वापर करण्यासंबंधी निर्णय करण्यासाठी वापरले जाणारे भौगोलिक ज्ञान होय.
 अ) उपयोजित ब) प्राकृतिक
 क) आपत्ती ड) आधुनिक
- ७) ——— यांच्या सिद्धांतानुसार उतारावरील विदारित पदार्थाला (गाळाला) 'वेस्ट सिट' म्हणतात.
 अ) डेव्हिस ब) पेंक
 क) किंग ड) वूड
- ८) बहिर्वक्र, उभी कडा, एक रेखीय आणि अंतरवर्क हे ——— घटक आहे.
 अ) भूदृष्याचे ब) उताराचे
 क) जंगलाचे ड) वनस्पतीचे

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) पँजीयाच्या सभोवतालच्या प्रचंड मोठ्या महासागराला वेगनरने ——— हे नाव दिले.
 २) ——— यांनी अपक्षय चक्र ही संकल्पना मांडली.
 ३) ——— या कॅनेडीयन भू-भौतिक शास्त्रज्ञाने सर्वप्रथम भूमंच (Plate) ही संज्ञा मांडली.
 ४) भूकंपाची तीव्रता ——— यामध्ये मोजली जाते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

१२

- १) महासागराची उत्क्रांती सांगा.
 २) 'पॅथलसा' यावर चर्चा करा.
 ३) उपयोजित भूरूपशास्त्राची व्याख्या लिहा.
 ४) महापूराचे परिणाम सांगा.
 ५) विस्तृत झीजची संकल्पना लिहा.
 ६) व्ही आकाराच्या दरीचे वर्णन करा.
 ७) नदीतील वृद्ध अवस्थाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ८) उतारविकासाची संकल्पना सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) भूखंड व महासागर यांची वैशिष्ट्ये सांगा.
 २) वाऱ्याच्या खनन कार्यामुळे होणारी भूमिस्वरूपांचे वर्णन करा.
 ३) डेव्हिस यांचे उतारविकास संबंधीच्या संकल्पनेवर चर्चा करा.
 ४) उपयोजित भूरूपशास्त्राच्या संकल्पना थोडक्यात लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) भूरूपीय आपत्ती यावर चर्चा करा.
- २) वेगनरचा भूखंडवहन सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ३) किंग यांचे उतारविकास संबंधीचे विचार थोडक्यात चर्चा करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) डब्ल्यू.एम. डेव्हिस यांच्या अपक्षयचक्राची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) सागरी लाटांच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या भू-आकारांचे वर्णन करा.
- ३) जगातील ज्वालामुखी प्रदेशाचे वितरण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
GEOGRAPHY
Applied Geomorphology (230101201)**

Day & Date: Wednesday, 14-05-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 08

- 1) The Jig saw fit means the similarities between the coastlines and joining together of _____ and South America
 - a) Africa
 - b) North America
 - c) Europe
 - d) India
- 2) Mass slide of a mass matter with the help of a slope is called as _____.
 - a) Landslide
 - b) Solifluction
 - c) Mass wasting
 - d) Erosion
- 3) 'Waterfall' are formed due to erosional work of _____.
 - a) Aeolian
 - b) Glacier
 - c) Sea Wave
 - d) River
- 4) _____ is a geomorphic hazard always occurs in Rainy season.
 - a) Landslide
 - b) Tsunami
 - c) Earthquake
 - d) Volcano
- 5) The _____ Ocean occupies almost 1/3 part of the entire earth surface.
 - a) Hindi
 - b) Pacific
 - c) Atlantic
 - d) Arctic
- 6) _____ is the geographical knowledge used to make decisions about the use of global resources.
 - a) Applied
 - b) Physical
 - c) Hazard
 - d) Recent
- 7) As per _____ theory, the weathered material exiting on slope has been as 'Waste sheet'
 - a) Davis
 - b) Penck
 - c) King
 - d) Wood

- 8) Convex, free face, rectilinear and concave are the element of _____.
 a) Landscape b) Slope
 c) Forest d) Vegetation

B) Fill in the blanks.

04

- 1) The term 'Plate' was first used by Canadian geophysicist _____.
- 2) Intensity of earthquake is measured in _____.
- 3) Wagner's named _____ to huge water body around the Pangaea.
- 4) _____ was concept of propounded by Cycle of Erosion.

Q.2 Write answer of the following questions. (Any Six)

12

- a) State the Evolution of Ocean basin.
- b) Discuss the 'Panthalsa'
- c) Write the definition of Applied Geomorphology.
- d) State the effect of Flood.
- e) State the Concept of Mass wasting.
- f) Describe the "V Shaped Valley".
- g) State the Characteristics of Old Stage in River.
- h) State the Concept of Slope development.

Q.3 Answer the following (Any Three)

12

- State the Characteristics of Continent and Ocean basin.
- Describe the Erosional Landforms of Wind.
- Discuss the Concept of Davis about Slope development.
- Write the brief of Concept of Applied Geomorphology.

Q.4 Answer the following. (Any Two)

12

- Discuss the Geomorphic Hazards.
- Explain the brief of Wegner's Continental drift theory.
- Discuss the brief of Kings about Slope development.

Q.5 Answer the following. (Any Two)

12

- Explain with brief of Concept of Cycle of erosion by W.M.Davis.
- Describe the depositional work of Sea wavelandforms.
- Explain the distribution of volcano regions in the world.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी (Geography) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Applied Climatology (230101202)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १६-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) — यांना ओझोन थर सापडला.
 अ) हेनरी भुशन व चार्ल्स भेबरे
 ब) कार्ल सगन
 क) जी एम डी डॉबसन
 ड) हुम्बोल्ट
- २) बाष्पोत्सर्जन क्षमता संकल्पनेवर आधारित हवामानाचे वर्गीकरण — यांनी केले.
 अ) थोर्नथ्वेट
 ब) कोपेन
 क) त्रीवार्ता
 ड) डी. सेनगुप्ता
- ३) — हवामान प्रदेशात हिवाळी पाऊस व कोरडे उन्हाळे आढळतात.
 अ) टुंड्रा
 ब) तैगा
 क) मौसमी
 ड) भूमध्य सामुद्रिक
- ४) कोपेन यांनी — या अक्षराचा ध्रुवीय हवामानासाठी उपयोग केला.
 अ) एच
 ब) इ
 क) बी
 ड) डी
- ५) सामान्यात: नागरी क्षेत्रात सभोवतालच्या भागापेक्षा — टक्के पर्जन्य अधिक पडते.
 अ) १०
 ब) ८५
 क) ८०
 ड) ६५
- ६) — हे वर्ष भारतीय अवर्षण वर्ष म्हणून जाहीर करण्यात आले.
 अ) २००६
 ब) २००२
 क) २०१०
 ड) २०१२

- ७) — या वायुमुळे जागतिक तापमान वाढ होवु शकत नाही.
 अ) मिथेन ब) कार्बनडाय ऑक्साइड
 क) सल्फर ड) एसिटीलीन
- ८) जगात सर्वात कमी वस्त्र परिधान करणारा प्रदेश — आहे.
 अ) थंड प्रदेश ब) समशीतोष्ण प्रदेश
 क) टुंड्रा प्रदेश ड) वाळवंटी

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) भारताच्या उत्तर पूर्व कृषी हवामान प्रदेशातील — हे प्रमुख पीक आहे.
- २) जे महानगर सभोवतालच्या ग्रामीण भागापेक्षा जास्त उष्ण असते त्यास — असे म्हणतात.
- ३) थोर्नथ्वेटने त्याचे पहिले हवामानाचे वर्गीकरण — साली केले.
- ४) वैश्विक तापमानवाढी संदर्भात १९८५ मध्ये आंतरराष्ट्रीय सहकार्य मिळविण्यासाठी — चे आयोजन केले होते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

१२

- १) उष्ण कटिबंधीय हवामान
- २) अलीकडच्या काळातील हवामान बदलाचे परिणाम
- ३) पुरा हवामानशास्त्र
- ४) ओझोनचा न्हास कारणे
- ५) अलीकडच्या काळातील हवामान बदलाची कारणे
- ६) ओझोनचा न्हासाचे परिणाम
- ७) नागरी उष्ण बेट

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (कोणताही तीन)

१२

- १) थोर्नथ्वेटचे हवामान वर्गीकरण वर्णन करा.
- २) मानवी आराम व आरोग्य यांच्या दुष्टीने शरीरविज्ञान हवामान शास्त्र स्पष्ट करा.
- ३) हवा प्रदूषणाची कारणे, परिणाम आणि प्रतिबंधात्मक उपाय वर्णन करा.
- ४) भूवैज्ञानिक काळातील हवामान बदल वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

१२

- १) भारतीय कृषी हवामान प्रदेश वर्णन करा.
- २) जगाचे वस्त्र प्रावरण विभाग वर्णन करा.
- ३) जगाचे हवामान विभाग वर्णन करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

१२

- १) वैश्विक तापमान वाढीचे कारणे, परिणाम आणि प्रतिबंधात्मक उपाय वर्णन करा.
- २) कोपेनचे भारतीय हवामान प्रदेश वर्णन करा.
- ३) दुष्काळाची कारणे व प्रकार वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Applied Climatology (230101202)**

Day & Date: Friday, 16-05-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ discovered OZONE layer.
 - a) Henri Bussion and Charles Fabry
 - b) Carl Sagan
 - c) G.M.B. Dobson
 - d) Humbolt
- 2) Climatic classification made by _____ are based on the concept of potential Evapotranspiration.
 - a) Thornthwait
 - b) Koppen
 - c) Triwarta
 - d) P. Sengupta
- 3) The _____ climate has rainy winters and dry summers.
 - a) Tundra
 - b) Taiga
 - c) Monsoon
 - d) Mediterranean
- 4) Koppen used _____ letter symbol to denote Polar climate.
 - a) H
 - b) E
 - c) B
 - d) D
- 5) Usually urban areas receive _____ % more rainfall than that of the surrounding areas.
 - a) 10
 - b) 85
 - c) 80
 - d) 65
- 6) The year _____ was declared as a Indian drought year.
 - a) 2006
 - b) 2002
 - c) 2010
 - d) 2012
- 7) _____ gas does not contribute to the global warming.
 - a) Methane
 - b) Carbon dioxide
 - c) Sulpuhr
 - d) Acetylene

- 8) Minimum clothing zone of the world is _____ region.
- a) Cold
 - b) Temperate
 - c) Tundra
 - d) Desert

B) Fill in the blanks**04**

- 1) _____ is the dominant crop of North Eastern Agro-climatic region of India.
- 2) The name for a metropolitan area that much warmer than its surrounding rural area is known as _____.
- 3) Thornthwait proposed his first climatic classification in _____.
- 4) In 1985, the _____ was adopted to formalize international cooperation on the issue of global warming.

Q.2 Answer the following. (Any Six)**12**

- a) Tropical Climate
- b) Effects of climatic changes in recent period.
- c) Paleoclimatology.
- d) Causes of Ozone layer depletion.
- e) Irrigation scheduling.
- f) Causes of climatic changes in recent period.
- g) Effects of Ozone layer depletion.
- h) Urban heat island.

Q.3 Answer the following (Any Three)**12**

- a) Describe the Thornthwaite's climatic classification.
- b) Discuss the physiological climatology in respect to human comfort and health.
- c) Describe the cause, effects and preventives measures of air pollution.
- d) Explain the climatic changes during geological period.

Q.4 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) Explain the Agro-climatic regions in India.
- b) Describe the clothing zone of the world.
- c) Describe the climatic regions of world.

Q.5 Answer the following question (Any Two)**12**

- a) Describe the cause, effects and preventives measures of Global warming.
- b) Describe the W. Koppen's climatic classification.
- c) Explain the causes and types of droughts.

Seat
No.

Set P

एम.ए./एम.एससी. (Geography) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Population Geography (230101206)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५

कमाल गुण: 60

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

८

१) लोकसंख्या भूगोल ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.

अ) मानवी	ब) प्राकृतिक
क) सांस्कृतिक	ड) ऐतिहासिक

२) ——— हे लोकसंख्या भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.

अ) जॉन ब्रुन्स	ब) जॉन ग्रॅट
क) जॉन क्लार्क	ड) अल्फ्रेड वेबर

३) जेव्हा उपलब्ध साधनसंपत्तीपेक्षा देशाची लोकसंख्या कमी असते त्या लोकसंख्येस ——— असे म्हणतात.

अ) अतिरिक्त	ब) न्यूनतम
क) पर्याप्त	ड) सम

४) एका शहरातून दुसऱ्या शहरात होणाऱ्या स्थलांतरास ——— स्थलांतर असे म्हणतात.

अ) अंतर्ग	ब) आंतरराज्य
क) आंतरराष्ट्रीय	ड) नागरी-नागरी

५) लोकसंख्या वाढीमुळे ——— ही समस्या निर्माण होते.

अ) श्रीमंती	ब) बेकारी
क) संगणक	ड) साक्षरता

६) माल्थसच्या मते लोकसंख्येची वाढ ——— श्रेणीने होते.

अ) भूमिती	ब) गणिती
क) संख्याशास्त्रीय	ड) प्राथमिक

- ७) लोकसंख्येतील स्त्री-पुरुषांच्या प्रमाणाला ---- म्हणतात.

अ) वयसंरचना

ब) लिंगगुणोत्तर

क) साक्षरता

ड) जनन

- ८) जगात सर्वाधिक लोकसंख्या ---- खंडात आहे.

અ) આફ્રિકા

ब) युरोप

ક) આશિયા

ડ) ઉત્તર અમેરિકા

- ब) चूक की बरोबर लिहा

 γ

१) लोकसंख्या ही एक नैसर्गिक साधन संपत्ती आहे.

२) भारतीय जनगणना नियमित वीस वर्षांनी होते.

३) जगात सर्वाधिक लोकसंख्या चीन देशात आहे.

४) जनन, मर्त्यता, वैवाहिक स्थिती आणि स्थलांतर यांचे अध्ययन म्हणजे लोकसंख्या भूगोल होय.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

੧੨

१) लोकसंख्या भूगोलाची व्याख्या

२) जननावर परिणाम करणारे घटक सांगा

३) पर्याप्त लोकसंख्या म्हणजे काय?

४) भारतात कोणत्या राज्यात सर्वाधिक लोकसंख्या आहे?

५) स्थलांतराची व्याख्या सांगा?

६) वयसंरचनेवर प्रभाव टाकणारे घटक सांगा

७) लोकसंख्या भूगोलाचे महत्त्व

८) मृत्यु दर म्हणजे काय?

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

१) लोकसंख्या विषयक आकडेवारी मिळविण्याच्या विविध स्रोताची माहिती द्या

२) स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा?

३) लोकसंख्येच्या घनतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

४) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

१२

१) जागतिक लोकसंख्या वाढ स्पष्ट करा.

२) लोकसंख्या भूगालाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) भारतातील 'लोकसंख्याविषयक धोरण' स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

१२

- १) लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) लोकसंख्या वाढीच्या समस्या स्पष्ट करा.
- ३) माल्थसचा लोकसंख्या वाढीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2025
Population Geography (230101206)**

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**8**

- 1) Population geography is a branch of _____ geography.

a) Human	b) Physical
c) Cultural	d) Historical
- 2) _____ is known as the father of population geography.

a) John Burns	b) John Grant
c) John Clark	d) Alfred Weber
- 3) When a countries population is lower than the resources material in it the population is called as _____.

a) Over	b) Under
c) Optimum	d) Equal
- 4) Migration from one city to another is called _____ migration.

a) Internal	b) Inter state
c) International	d) Urban-Urban
- 5) _____ problems created by growth of population.

a) Rich	b) Unemployment
c) Computer	d) Literacy
- 6) According to Malthus the growth of population as per _____ progression.

a) Geometrical	b) Arithmetical
c) Statistical	d) Primary
- 7) The Proportion of male and female population is called as _____.

a) Age Composition	b) Sex Ratio
c) Literacy	d) Fertility
- 8) _____ has the largest population in the world.

a) Africa	b) Europe
c) Asia	d) North America

- B) Write True or False. 4**
- 1) Population is a natural resource.
 - 2) Indian Census is conducted every twenty years.
 - 3) China has the largest population in the world.
 - 4) The study of Fertility, Mortality, Marital Status and Migration is called as population Geography.
- Q.2 Answer the following. (Any Six) 12**
- 1) Define population geography
 - 2) State the factors affecting fertility
 - 3) What is Optimum population
 - 4) Which state in India has the largest population?
 - 5) Define migration
 - 6) State the factors effecting of Age Composition
 - 7) Importance of Population Geography
 - 8) What is mortality rate?
- Q.3 Answer the following. (Any Three) 12**
- 1) Describe the various sources of Population data
 - 2) Explain the Causes of Migration
 - 3) Explain the types of Population density
 - 4) Critically examine the Demographic Transition Theory
- Q.4 Answer the following (Any Two) 12**
- 1) Explain world population growth
 - 2) Explain nature of Population Geography
 - 3) Explain the population about policy in India
- Q.5 Answer the following (Any Two) 12**
- 1) Explain the factor affecting on distribution of population
 - 2) Explain the Problems of Population growth
 - 3) Explain Malthus theory of population growth

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र — III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल — २०२५

Agricultural Geography (230101301)

वार, दिनांक : गुरुवार, १५-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०८

१) 'ऑग्रीकल्चर' हा शब्द — या भाषेतील ऑग्रीकल्चरा या शब्दापासून बनला आहे.

अ) लॅटीन

ब) जर्मन

क) अमेरिकन

ड) फ्रेंच

२) जर मृदेचा सामू — च्या खाली असेल तर ती मृदा आम्लधर्मी असते.

अ) ७

ब) ८

क) ९

ड) १०

३) उष्णकटिबंधीय पिकांना वर्षभर — तापमानाची आवश्यकता असते.

अ) अतिकमी

ब) कमी

क) मध्यम

ड) जास्त

४) — यांनी १९६५ मध्ये पिक विविधता मोजण्यासाठी सुत्र विकसीत केले.

अ) डोई

ब) भाटीया

क) रफीउल्लाह

ड) सिंग

५) — हे एकमेव पिक हे विस्तृत शेतीचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.

अ) ज्वारी

ब) भात

क) गहू

ड) ऊस

६) — या देशात १९५० मध्ये सर्वप्रथम गव्हाचे नवीन वाण तयार करण्यात आला.

अ) मेक्सिको

ब) इंग्लंड

क) फ्रान्स

ड) ब्राझील

७) जर एखाद्या पिकाखाली ——— टक्के क्षेत्र असेल तर तिथे अजिबात पिक विविधता नसते.

अ) ९०

ब) ९४

क) ९७

ड) १००

८) प्रदेश ही संकल्पना ——— शतकामध्ये विकसित झाली.

अ) १५ व्या

ब) १६ व्या

क) १७ व्या

ड) १८ व्या

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) ——— हे भारतातील हरितक्रांतीचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
- २) ——— यांनी १९५९ मध्ये पिकविविधता मोजण्यासाठी सूत्र विकसित केले.
- ३) ——— हा जगातील सर्वात जास्त ऊस उत्पादन करणारा देश आहे.
- ४) सर्व कालवा जलसिंचित शेतात ——— हा गंभीर पर्यावरणीय प्रश्न आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

१२

- १) पोर्तुगीजांनी कोणती पिके भारतात आणली?
- २) अल्कधर्मी मृदा म्हणजे काय?
- ३) कृषी भूगोलाची व्याख्या सांगा.
- ४) आफ्रिकन शेती उगम केंद्रामध्ये कोणत्या पिकांची लागवड केली जात असे?
- ५) जगाचे मुख्य खादय पिक कोणते आहे?
- ६) श्वेत क्रांती म्हणजे काय?
- ७) भारतातील उपासमारीची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा?
- ८) डोईचे सूत्र लिहा?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) आग्नेय आशियन कृषी उगम क्षेत्राचे वर्णन करा.
- २) पिक संयोग संकल्पना स्पष्ट करून त्याची सूत्रे द्या.
- ३) कृषी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ४) हरितक्रांतीचा पर्यावरणीय परिणाम म्हणून भूमीगत पाणी पातळी कमी होणे याचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) व्हॉन थुनेन यांची शेतीभूमी उपयोजना प्रतिकृती स्पष्ट करा?
- २) भारतामध्ये हरितक्रांतीचा अवलंब करण्यामधील समस्यांचे वर्णन करा?
- ३) वेंबर यांचे पिक संयोजन तंत्र (१९५४) स्पष्ट करा?

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) जॉनसन यांची शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृती स्पष्ट करा?
- २) पद्धतशीर दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ३) मळयाच्या शेतीचे वितरण व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**MA/MS (Geography) (Semester – III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2025
Agricultural Geography (230101301)**

Day & Date: Thursday, 15-05-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The word 'agriculture' comes from a _____ term agriculture.
 - a) Latin
 - b) German
 - c) American
 - d) French
- 2) If the PH value of soil is below _____ then it is called acidic soil.
 - a) 7
 - b) 8
 - c) 9
 - d) 10
- 3) Tropical crops require _____ temperature throughout the year.
 - a) very low
 - b) low
 - c) medium
 - d) high
- 4) For the measurement of crop diversification _____ developed formula in 1965.
 - a) Doi
 - b) Bhatia
 - c) Rafiullah
 - d) Symans
- 5) Monoculture of _____ is the main characteristics of extensive agriculture.
 - a) Jawar
 - b) Rice
 - c) Wheat
 - d) Sugarcane
- 6) The new varieties of wheat were first bread in _____ 1950.
 - a) Mexico
 - b) England
 - c) France
 - d) Brazil
- 7) If particular crop occupies _____ percent of the cropped area, then there is no crop diversification at all.
 - a) 90
 - b) 94
 - c) 97
 - d) 100
- 8) The concept of region is developed in the _____ century.
 - a) 15th
 - b) 16th
 - c) 17th
 - d) 18th

B) Fill in the blanks**04**

- i) _____ is known as Father of green revolution in India.
- ii) The weaver's techniques of crop combination is modified by _____ in 1959.
- iii) _____ is the world's largest producer of sugarcane.
- iv) In all the canal irrigated areas _____ is the serious ecological problem.

Q.2 Answer the following. (Any Six)**12**

- 1) Which crop brought by Portuguese in India?
- 2) What is meant by Alkaline soil?
- 3) Define agriculture Geography.
- 4) Which crops are cultivated in African gene center of agriculture.
- 5) Which is the staple food crop of the world?
- 6) What is white revolution.
- 7) Explain any two causes of Hunger in India.
- 8) Give the formula of Doi's

Q.3 Answer the following (Any Three)**12**

- 1) Describe south west Asian gene center
- 2) Explain concept of crop combination and give it's formula.
- 3) Explain scop of agricultural Geography.
- 4) Describe the lowering and underground water table as ecological implication?

Q.4 Answer the following (Any Two)**12**

- 1) Explain Von Thunen's model of Agricultural landuse.
- 2) Describe problem in adoption of green revolution in India.
- 3) Explain weavers (1954) technique of crop combination.

Q.5 Answer the following (Any Two)**12**

- 1) Explain Jonasson's model of agricultural landuse
- 2) Explain systematic approach
- 3) Explain distribution and characteristics of plantation agriculture.

Seat No.	
-----------------	--

Settlement Geography (230101302)

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

04

- १) वसाहत भूगोल ही ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) आर्थिक ब) मानवी
क) सांस्कृतिक ड) यापैकी नाही
- २) जॉर्डन यांनी वसाहत भूगोलावर ——— हे पुस्तक लिहिले आहे.
अ) वसाहत भूगोल
ब) ग्रामीण आणि शहरी वसाहत
क) वसाहती भूगोलाचे स्वरूप
ड) शहरी वसाहत
- ३) कोरड्या व ऋष प्रदेशात ——— प्रकारच्या वसाहती प्रामुख्याने आढळतात.
अ) सरळ रेषेतील ब) केंद्रित
क) विखुरलेल्या ड) यापैकी नाही
- ४) ग्रामीण वसाहतीमध्ये प्रामुख्याने ——— प्रकारच्या आर्थिक क्रिया आढळतात.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) यापैकी नाही
- ५) ——— हे भारतातील एक धार्मिक शहर आहे.
अ) आग्रा ब) मथुरा
क) चंडीगड ड) यापैकी नाही

- ६) नगराची अंतर्गत ——— म्हणजे नागरी रूपिका होय.
अ) विस्तार ब) आकार
क) रचना ड) यापैकी नाही
- ७) त्रिज्याखंड सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
अ) एच. हॉयट ब) हॅरीस व उल्मन
क) डब्ल्यू. बर्गेस ड) डब्लू खिस्तलर
- ८) लोकांच्या मनोरंजनाच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी जि नगरे विकसित झाली आहेत त्यास ——— नगर म्हणतात.
अ) मनोरंजन ब) औद्योगिक
क) शैक्षणिक ड) धार्मिक

ब) रिकाम्या जागा भरा.

08

- १) ——— भिंतीची घरे जंगलक्षेत्रात प्रामुख्याने आढळतात.
- २) बर्गसच्या सिद्धांतात ——— सम केंद्रीय वर्तुळ आढळतात.
- ३) अन्न ——— व वस्त्र या मानवाच्या मुलभूत गरजा आहेत.
- ४) ——— या प्रक्रियेत ग्रामीण वसाहतीचे रूपांतर नागरी वसाहती मध्ये होते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

१२

- १) धार्मिक नगर म्हणजे काय?
- २) उपनगर संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) वसाहत भूगोल म्हणजे काय?
- ४) सी. बी. डी. ची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ५) नागरी भूगोल म्हणजे काय.
- ६) वसाहतीची स्थिती म्हणजे काय.
- ७) नागरी खेडे संकल्पना स्पष्ट करा.
- ८) केंद्रित / दाट वसाहत

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

੧੨

- १) नागरी प्रभाव क्षेत्र
- २) ग्रामीण व नागरी वसाहतीतील फरक
- ३) ग्रामीण वसाहतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) वसाहत भूगोलाची व्याप्ती.

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- १) शहरांचे कार्यात्मक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
 - २) वसाहत भूगोलाची व्याख्या सांगून तिचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - ३) नागरी भूगोलाची व्याख्या सांगून स्वरूप व व्याप्ती विशद करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- १) वाल्टर ख्रिस्टलरचा मध्यवर्ती स्थान सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - २) बांधकाम साहित्यावरून घराचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ३) ग्रामीण वसाहतीचे प्रकार व आकृतीबंध स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Settlement Geography (230101302)**

Day & Date: Saturday, 17-05-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 08

- 1) Settlement geography is the sub field of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Human
 - c) Cultural
 - d) None of these
- 2) Jorden wrote _____ a book on settlement geography.
 - a) Geography of Setteltment
 - b) Rural & Urban Setteltment
 - c) On the Nature of Settlement Geography
 - d) Urban Settlement
- 3) _____ types of Setteltment are Commen in arid Zone.
 - a) Linear
 - b) Nucleated
 - c) Dispersed
 - d) None of these
- 4) _____ types of economics activites are largety found in rural settelments.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Tertiary
 - d) None of these
- 5) _____ is an religious town in India.
 - a) Agra
 - b) Mathura
 - c) Chandigarh
 - d) None of these
- 6) Urban morphology means internal _____ and a city.
 - a) Size
 - b) Shape
 - c) Structure
 - d) None of these
- 7) The Sector theory was published by _____.
 - a) H. Hoyt
 - b) Haris and Ulman
 - c) E.W.Burgess
 - d) W. Christaller

8) The urban places due to the recreation needs of people are known as _____ towns.

- a) Recreation
- b) Industrial
- c) Educational
- d) Religious

B) Fill in the blanks.

04

- 1) _____ wall houses are common in forest.
- 2) Burgess model consists of _____ concentric zone.
- 3) Food _____ and clothing are the basic needs of human beings.
- 4) _____ is the process in which rural settlements change in to urban settlements.

Q.2 Write answer of the following questions (Any Six)

12

- a) What are religious towns?
- b) Define suburbs
- c) What is Settlement Geography?
- d) State the Characteristics of C.B.D
- e) What is Urban Geography?
- f) What is situation of settlement?
- g) Define urban villages.
- h) Clustered Settlement

Q.3 Answer the following (Any Three)

12

- a) Urban spheres of influence.
- b) Distinguish Rural and Urban settlements.
- c) Explain the various types of rural settlements.
- d) Scope of settlement geography.

Q.4 Answer the following (Any Two)

12

- a) Explain functional classification of town.
- b) Define settlement geography and explain the nature, scope.
- c) Define urban geography and explain nature and scope of urban geography.

Q.5 Answer the following (Any Two)

12

- a) Explain walter Christallers theory of central.
- b) Explain house types based on building materials.
- c) Explain types and pattern of rural settlement.

Seat No.	
-----------------	--

मार्च/एप्रिल - २०२५

Biogeography (230101306)

कमाल गुणः ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

१) जैविक भूगोल पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरील सर्व ---- चा अभ्यास केला जातो.

અ) સજીવ

ब) मनुष्य

क) प्राणी

ड) वनस्पती

२) — हा एक अतिशय महत्वाचा जैविक घटक आहे.

અ) યનિજે

ब) वनस्पती

क) मृदा

ड) खडक

३) — यांना वनस्पती भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.

अ) हंम्बोल्ट

ब) किंग

क) वॉलेस

ਡ) ਰਿਟਰ

४) ---- खडकांमध्ये जीवसृष्टीच्या इतिहासाचे पुरातन पुरावे उत्तम प्रकारे सापडतात.

अ) प्राथमिक

ब) स्तरित

क) रूपांतरित

ड) अग्निजन्य

५) ---- ही जैविक भूगोलाची शाखा आहे.

अ) वनस्पती भूगोल

ब) सागरी भूगोल

क) राजकीय भूगोल

ड) आर्थिक भूगोल

६) 'दि जिओग्राफिकल डीस्ट्रीब्युशन ऑफ अॅनिमल्स' हा ग्रंथ — यांनी लिहिला.

अ) रिटर

ब) डार्विन

क) वॉलेस

ड) स्क्लेटर

७) ——— खंडातील सॅव्हाना गवताळ प्रदेशाला शिकाऱ्याचे नंदनवन असे म्हणतात.

अ) आफ्रिका	ब) युरोप
क) ऑस्ट्रेलिया	ड) आशिया

८) ——— हे राष्ट्रीय उद्यान राजस्थान राज्यात आहे.

अ) काझीरंगा	ब) रणथंबोर
क) पेरियार	ड) बंदीपूर

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) 'अन्नसाखळी' संकल्पना ——— यांनी विकसित केली.
- २) अॅमेझॉन खोऱ्यात उष्णकटिबंधीय जंगले ——— म्हणून ओळखली जातात.
- ३) व्याघ्र प्रकल्पांतर्गत भारतात प्राणी व वनस्पतीचे ——— केले जाते.
- ४) ——— यांनी सजीवांच्या उत्क्रांतीचा सिद्धांत मांडला.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

१२

- १) जैविक भूगोलाच्या शाखा लिहा.
- २) प्राणी भूगोल म्हणजे काय?
- ३) संवर्धन म्हणजे काय?
- ४) प्राण्यांच्या प्रसारावर परिणाम करणारे घटक लिहा.
- ५) जैविक साधनसंपत्तीचे महत्त्व लिहा.
- ६) 'ऊर्जा मनोरा' संज्ञेची व्याख्या लिहा.
- ७) मध्य कटिबंधीय पानझडी जंगलाचे कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ८) 'अन्न-साखळी' संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) जैविक भूगोल म्हणजे काय? जैविक भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) वनस्पती प्रसारणाचे वर्णन करा.
- ३) भारताच्या हवामान बदलाच्या प्रागैतिहासिक नोंदीची चर्चा करा.
- ४) गवताळ जीवसंहतीचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) वनस्पती संरक्षण कायदा स्पष्ट करा.
- २) जैविक भूगोलाचा विकास स्पष्ट करा.
- ३) प्राण्यांच्या स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) जैविक भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) परिसंस्थेची रचना व कार्य स्पष्ट करा.
- ३) वनस्पतीच्या वितरणावर भौतिक वातावरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A./M.Sc. (Geography) (Semester III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
Biogeography (230101306)

Day & Date: Monday, 19-05-2025
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives.

08

- 1) Biogeography studies the all ____ of the earth's surface.
 a) Living Organism b) Man
 c) Animals d) Plant
- 2) ____ is a very important biological factor.
 a) Minerals b) Plants
 c) Soil d) Rocks
- 3) ____ is called the father of plant geography.
 a) Humboldt b) King
 c) Wallace d) Ritter
- 4) Paleorecords of life history are well preserved in ____ rocks.
 a) Primary b) Sedimentary
 c) Metamorphic d) Igneous
- 5) ____ is a branch of biogeography.
 a) Plant geography b) Marine geography
 c) Political geography d) Economic geography
- 6) The book 'The Geographical Distribution of Animals' was written by ____.
 a) Ritter b) Darwin
 c) Wallace d) Skeletor
- 7) ____ the savanna grasslands of the continent are called hunter's paradise.
 a) Africa b) Europe
 c) Australia d) Asia
- 8) ____ this national park is in the state of Rajasthan.
 a) Kaziranga b) Ranthambore
 c) Periyar d) Bandipur

B) Fill in the blanks:**04**

- a) The concept of food chain' was developed by _____.
- b) The tropical forests in the Amazon basin are known as _____.
- c) Animals and plants are _____ under 'tiger projects' in India.
- d) _____ proposed the theory of evolution of living organisms.

Q.2 Answer the following: (Any Six)**12**

- a) Write the branches of biogeography.
- b) What is zoogeography?
- c) What is conservation?
- d) Write the factors effecting the dispersal of animals.
- e) Write the importance of biological resources.
- f) Write the definition of the term 'Energy Pyramid'.
- g) Write any two characteristics of Central Tropical Deciduous Forest.
- h) Explain me concept of food-chain.

Q.3 Answer the following: (Any Three)**12**

- a) What is biogeography? Explain the scope of biogeography.
- b) Explain dispersal of plants.
- c) Discuss the Palorecords of climate change in India.
- d) Briefly describe grassland fauna.

Q.4 Answer the following. (Any Two)**12**

- a) Explain Plant Protection Act.
- b) Explain the development of biogeography.
- c) Explain the reasons for animal migration.

Q.5 Answer the following (Any Two).**12**

- a) Explain the nature of biogeography.
- b) Explain the structure and function of an ecosystem.
- c) Explain the influence of physical environment on plant distribution.

Seat No.	
-----------------	--

Page 1 of 5

- ६) नगराची अंतर्गत ---- म्हणजे नागरी रूपिका होय.
अ) विस्तार ब) आकार
क) रचना ड) यापैकी नाही
- ७) त्रिज्याखंड सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
अ) एच. हॉयट ब) हॅरीस व उल्मन
क) डब्ल्यू. बर्गेस ड) डब्ल्यू. ख्रिस्तलर
- ८) लोकांच्या मनोरंजनाच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी जी नगरे विकसित झाली आहेत त्यास ---- नगर म्हणतात.
अ) मनोरंजन ब) औद्योगिक
क) शैक्षणिक ड) धार्मिक
- ब) खालील दिलेले वाक्य योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.
- १) ---- भिंतीची घरे जंगलक्षेत्रात प्रामुख्याने आढळतात.
२) बर्गेसच्या सिद्धांतात ---- सम केंद्रीय वर्तुळ आढळतात.
३) अन्न ---- व वस्त्र या मानवाच्या मुलभूत गरजा आहेत.
४) ---- या प्रक्रियेत ग्रामीण वसाहतीचे रूपांतर नागरी वसाहती मध्ये होते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

- १) धार्मिक नगर म्हणजे काय?
- २) उपनगर संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) वसाहत भूगोल म्हणजे काय?
- ४) सी. बी. डी. ची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ५) नागरी भूगोल म्हणजे काय?
- ६) वसाहतीची स्थिती म्हणजे काय?
- ७) नागरी खेडे संकल्पना स्पष्ट करा.
- ८) केंद्रित / दाट वसाहत

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन)

- १) नागरी प्रभाव क्षेत्र
- २) ग्रामीण व नागरी वसाहतीतील फरक
- ३) ग्रामीण वसाहतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- ४) वसाहत भूगोलाची व्याप्ती

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- १) शहरांचे कार्यात्मक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
 - २) वसाहत भूगोलाची व्याख्या सांगून तिचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - ३) नागरी भूगोलाची व्याख्या सांगून स्वरूप व व्याप्ती विषद करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- १) वाल्टर ख्रिस्टलरचा मध्यवर्ती स्थान सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - २) बांधकाम साहित्यावरून घराचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ३) ग्रामीण वसाहतीचे प्रकार व आकृतीबंध स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Commercial Geography (230101307)**

Day & Date: Monday, 19-05-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 08

- 1) Settlement geography is the sub field of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Human
 - c) Cultural
 - d) None of these
- 2) Jorden wrote _____ a book on settlement geography.
 - a) Geography of settlement
 - b) Rural & Urban Settlement
 - c) On the Nature of Settlement Geography
 - d) Urban Settlement
- 3) _____ types of Settlement are Common in arid Zone.
 - a) Linear
 - b) Nucleated
 - c) Dispersed
 - d) None of these
- 4) _____ types of economics activities are largely found in rural settlement.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Tertiary
 - d) None of these
- 5) _____ is a religious town in India.
 - a) Agra
 - b) Mathura
 - c) Chandigarh
 - d) None of these
- 6) Urban morphology means internal _____ and a city.
 - a) Size
 - b) Shape
 - c) Structure
 - d) None of these
- 7) The Sector theory was published by _____.
 - a) H. Hoyt
 - b) Harris and Ullman
 - c) E. W. Burgess
 - d) W. Christaller

- 8) The urban places due to the recreation needs of people are known as _____ towns.
a) Recreation	b) Industrial
c) Educational	d) Religious

B) Complete the given sentences below by filling in the correct options. 04

- 1) _____ wall houses are common in forest.
- 2) Burgess model consists of _____ concentric zone.
- 3) Food _____ and clothing are the basic needs of human beings.
- 4) _____ is the process in which rural settlement change in to urban settlements.

Q.2 Write the answers to the following questions. (Any Six) 12

- a) What are religious towns?
- b) Define suburbs.
- c) What is Settlement Geography?
- d) State the Characteristics of C.B.D.
- e) What is Urban Geography?
- f) What is situation of settlement?
- g) Define urban villages.
- h) Clustered Settlement.

Q.3 Write the answers to the following questions. (Any Three) 12

- a) Urban spheres of influence.
- b) Distinguish Rural and Urban settlements.
- c) Explain the various types of rural settlements.
- d) Scope of settlement geography.

Q.4 Write the answer to the following questions. (Any Two) 12

- a) Explain functional classification of town.
- b) Define settlement geography and explain the nature, scope.
- c) Define urban geography and explain nature and scope of urban geography.

Q.5 Write the answers to the following questions. (Any Two) 12

- a) Explain Walter Christallers theory of central.
- b) Explain house types based on building materials.
- c) Explain types and pattern of rural settlement.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – III) (जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Agricultural Geography (MAG301)

वार, दिनांक : गुरुवार, १५-०५-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) प्रश्न. १ आणि प्रश्न. २ अनिवार्य आहेत.
 २) प्रश्न. ३ ते प्रश्न. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) शेती क्रियामधील प्रादेशिक भिन्नतेचा अभ्यास म्हणजे ——— भूगोल होय.
 अ) राजकीय ब) सामाजिक
 क) कृषी ड) ऐतिहासिक
- २) कृषी भूगोलाचा पहिला ग्रंथ ——— यांनी लिहीला आहे.
 अ) आर्थर यंत्र ब) व्हॉन थुनेन
 क) बर्नहार्ड ड) हिलमन
- ३) ——— हे पहिले विद्वान होय कि ज्यांनी कृषी भूमी उपयोजन प्रतिकृती तयार केली.
 अ) व्हॉन युनेन ब) हम्बोल्ट
 क) जॉनसन ड) टेलर
- ४) ——— चे कृषी विभाग करण्याचा पहिला प्रयत्न जॉनसन यांनी केला.
 अ) उ. अमेरिका ब) आफ्रिका
 क) युरोप ड) ऑस्ट्रेलिया
- ५) जर मृदेचा सामू ——— च्या खाली असेल तर ती मृदा आम्लधर्मी असते.
 अ) ७ ब) ८
 क) ९ ड) १०
- ६) कृषी भूगोलाच्या अभ्यासासाठी प्रादेशिक दृष्टीकोनाचे जोरदार समर्थन ——— यांनी केले.
 अ) बारकर ब) हिलमन
 क) व्हॉन थुनेन ड) शफी

- ७) प्रदेश ही संकल्पना ——— शतकामध्ये विकसित झाली.
अ) १५ व्या ब) १६ व्या
क) १७ व्या ड) १८ व्या
- ८) ——— शेती निर्मिती केंद्र हे पेरू, ब्राझील, बोलिव्हिया, इक्वेडोर, अर्जेन्टिना, व चिली पर्यंत पसरले होते.
अ) मध्य अमेरिकन ब) द. अमेरिकन
क) आफ्रिकन ड) भूमध्य समुद्रिय
- ९) तांदूळ (भात) पिकाला ——— सें. मी पेक्षा जास्त पावसाची आवश्यकता असते.
अ) २५ ब) ५०
क) ७५ ड) १००
- १०) ——— हे जगात प्रमुख खाद्य पिक आहे.
अ) तांदूळ ब) ऊस
क) ज्वारी ड) बाजरी

ब) रिकाम्या जागा भरा.

03

- १) ——— हे भारतातील प्रमुख खाद्यपिक आहे.
- २) सामान्यपणे ——— शेतीमध्ये शेतीचे आकार मोठे असतात.
- ३) ——— हे भारतातील हरितक्रांतीचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
- ४) शेती उत्पादकता मोजण्यासाठी ——— यांनी १९३९ मध्ये दर्जात्मक सहगुणक पद्धत विकसित केली.
- ५) व्हॉन थुनेन यांचे अभ्यास क्षेत्र जर्मनी मधील ——— हे होते.
- ६) कृषी भूगोल ही ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा

१३

- १) कृषी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) जॉनसन यांची भूमी उपयोजन प्रतिकृती स्पष्ट करा.
- ३) मळयाच्या शेतीचे वितरण व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ४) भारतातील उपासमारीची कोणतीही चार कारणे स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- १) भारताचे हरितक्रांतीचा अवलंब करण्यातील समस्या स्पष्ट करा.
- २) शेतीवर परिणाम करणारे आर्थिक घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- १) विस्तृत शेतीचे थोडक्यात वर्णन करा.
- २) शेती उत्पादकता मोजण्याची तंत्रे स्पष्ट करा.

- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) कृषीचे प्राकृतिक नियंत्रण स्पष्ट करा.
- ब) हरितक्रांतीच्या पर्यावरणीय परिणाम म्हणून प्रदूषण स्पष्ट करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) नैऋत्य आशियन शेती उगम केंद्राचे वर्णन करा.
- २) विस्तृत शेतीचे जागतिक वितरण स्पष्ट करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) पिक विविधता संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) व्हॉन थुनेन यांची शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृती थोडक्यात स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**MA/MSc (Geography) (Semester – III) (Old) (CBCS) Examination:
March/April - 2025
Agricultural Geography (MAG301)**

Day & Date: Thursday, 15-05-2025
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. No. 1 and 2 are compulsory.
3) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) _____ Geography means the study of spatial variation in agricultural activities.

a) Political	b) Social
c) Agricultural	d) Historical
- 2) The first book on agricultural geography was written by _____.

a) Arthur Young	b) Von Thunen
c) Bern hard	d) Hilman
- 3) _____ was the first scholar, who prepared a model of agricultural land use.

a) Von Thunen	b) Humbolt
c) Jonasson	d) Tylor
- 4) The first attempt of agricultural regionalization of _____ was made by Jonasson.

a) N. America	b) Africa
c) Europe	d) Australia
- 5) If the PH value of soil is below _____ then it is called acidic soil.

a) 7	b) 8
c) 9	d) 10
- 6) Regional approach for the study of agricultural geography was strongly supported by _____.

a) Barker	b) Hillman
c) Von Thunen	d) Shafi
- 7) The concept of region is developed in the _____ century.

a) 15 th	b) 16 th
c) 17 th	d) 18 th

- 8) The _____ gene center of agriculture extends over Peru, Brazil, Bolivia, Ecuador, Argentina & chili.
 a) Central American b) S. American
 c) African d) Mediterranean
- 9) Rice crop needs over _____ centimeters rainfall.
 a) 25 b) 50
 c) 75 d) 100
- 10) _____ is the staple food crop of the world.
 a) Rice b) Sugarcane
 c) Jawar d) Bajara

B) Fill in the blanks**06**

- i) _____ is staple food crop in India.
 ii) _____ agricultural the size of farms are generally large
 iii) _____ is known as Father of green revolution in India.
 iv) To measure agricultural productivity, the Ranking co-efficient method was developed by _____ in 1939.
 v) Von Thunen's study area was _____ in Germany.
 vi) Agricultural geography is the subdiscipline of _____ Geography.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Explain the scope of agricultural geography.
 b) Explain Jonasson's model of agricultural land use.
 c) Describe distribution and characteristics of shifting cultivation.
 d) Explain any four causes of Hunger in India.

Q.3 Answer the following.**16**

- a) Describe problems in adoption of green revolution in India.
 b) Explain economic factors affecting the agriculture.

Q.4 Answer the following.**16**

- a) Describe extensive agriculture in brief.
 b) Give the Techniques to measure the agricultural productivity.

Q.5 Answer the following**16**

- a) Explain physical determinants of agriculture
 b) Explain pollution as ecological implication of Green Revolution

Q.6 Answer the following**16**

- a) Describe the southeast Asian gene center of agriculture.
 b) Explain distribution of extensive Farming in the world.

Q.7 Answer the following

16

- a)** Explain the concept of crop diversification.
- b)** Explain the Von Thunen's model of agricultural land use in brief.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Settlement Geography (MAG302)

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) प्रश्न क्र. १ आणि प्रश्न. क्र. २ अनिवार्य आहे.
२) प्रश्न. क्र. ३ ते ७ पैकी कोणतेही ३ प्रश्न सोडवा.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
५) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

20

अ) चंदीगड ब) केंब्रिज
क) मास्को ड) नागोया

अ) वाळवंट ब) पठार
क) पर्वतीय ड) नदी

अ) सेंट्रल प्लेस थिअरी ब) ग्रोथ ध्रुव संकल्पना
क) कोर-परिघसंकल्पना ड) डिफ्यूजनमॉडेल

अ) स्थानिक ब) प्रादेशिक
क) राष्ट्रीय ड) जागतिक

अ) दिल्ली ब) चेन्नई
क) बंगलोर ड) कोलकाता

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) वसाहत भूगोलाच्या व्याप्तीची चर्चा करा.
 - २) ग्रामीण वस्तीच्या आकाराचे वर्णन करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) बांधकाम साहित्य आधारावर घराचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - २) हॅरिस आणि उलमन यांच्या मल्टिपल न्यूक्ल सिद्धांताचे वर्णन करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) ग्रामीण वसाहतीच्या कार्यात्मक वर्गीकरणानुसार चर्चा करा.
 - २) ग्रामीण वसाहतीचे महत्व वर्णन करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) ग्रामीण वसाहतीच्या गतिमान रचनेवर परिणाम करणाऱ्या घटकाची चर्चा करा.
 - २) शहरांचे कार्यात्मक वर्गीकरण उदाहरणांसह विश्लेषण करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination:
March/April – 2025
Settlement Geography (MAG302)**

Day & Date: Saturday, 17-05-2025
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. 1 & Q. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. 3 to Q. 7.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Use of Stencils is allowed.
5) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 10

- 1) _____ city is the Educational city.
 - a) Chandigarh
 - b) Cambridge
 - c) Masco
 - d) Nagoya
- 2) Dry point rural settlement are commonly found in _____ region.
 - a) Desert
 - b) Plateau
 - c) Mountainous
 - d) Riverine
- 3) K7 principal referred in a _____.
 - a) Central Place Theory
 - b) Growth Pole Concept
 - c) Core-Periphery Concept
 - d) Diffusion Model
- 4) Settlement Geography provides human settlement approach at _____ level.
 - a) Local
 - b) Regional
 - c) National
 - d) Global
- 5) _____ is a garden City.
 - a) Delhi
 - b) Chennai
 - c) Bangalore
 - d) Kolkata
- 6) _____ factors are affecting on Site and Situation.
 - a) Physical
 - b) Economical
 - c) Social
 - d) All the above
- 7) _____ introduced the concept of Garden city.
 - a) Taylor
 - b) Mayer
 - c) Howard
 - d) Stamp
- 8) 'Outlying business District' comes in _____.
 - a) Petrick Geddes
 - b) E. Burgees
 - c) Harris and Ullman
 - d) Homer Hoyt

- 9) _____ is the exact location of a city.
- a) Site b) Situation
- c) Central d) Area
- 10) The K-7 Central Place hierarchy is based on _____ principal.
- a) Administrative b) Market
- c) Transportation d) None of these

B) Fill in the blanks.

06

- 1) _____ coined Rank Size Rule.
- 2) _____ coined Concentric Zone Theory.
- 3) _____ coined the word MEGALOPOLIS.
- 4) In Central place Theory K3 value indicates _____ Principles.
- 5) The Sector Theory was put forth by _____.
- 6) The urban places due to the religious necessary of people are known as _____ town.

Q.2 Write answer of the following questions.

16

- a) What is the concentric zone?
- b) What is Primate City?
- c) Define Urban Settlement
- d) Write Nature of Settlement Geography?

Q.3 Answer the following questions.

16

- Describe the Sector theory.
- Discuss the scope of urban Geography.

Q.4 Answer the following questions.

16

- Discuss the Scope of Settlement Geography.
- Describe the size of rural Settlement.

Q.5 Answer the following questions.

16

- a) Explain Houses Types Based on Building Material.
- b) Describe the Multiple Nuclei theory of Harris and Ullman.

Q.6 Answer the following questions.

16

- a) Discuss the Functional classification of rural settlement.
- b) Describe the Significance of Rural settlement.

Q.7 Answer the following questions.

16

- Discuss the factors influencing on the dynamic structure of rural settlement.
- Analysis with examples the functional classification of towns.

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – III) (जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Biogeography (MAG306)

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) प्रश्न. १ आणि प्रश्न. २ अनिवार्य आहेत.
२) प्रश्न. ३ ते प्रश्न. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

୧୦

- १) परिसंस्था ही सकल्पना सर्वप्रथम — यांनी मांडली.
अ) टान्सले ब) वेगनर
क) वॉलेस ड) डार्विन
- २) प्राण्यांचे — प्रसारण (पांगणे) हे त्यांच्यातील अंगभूत गुणधर्माच्या प्रेरणेतून होते.
अ) अक्रियाशील ब) क्रियाशील
क) जैव वाहक ड) यापैकी नाही
- ३) जैविक भूगोलात पृथ्वीच्या पृष्ठभागाच्या सर्व — यांचा अभ्यास आहे.
अ) मनुष्य ब) प्राणी
क) वनस्पती ड) सजीव
- ४) भारताचा वनक्षेत्रानुसार जगात — क्रमांक लागतो.
अ) तिसरा ब) पाचवा
क) सातवा ड) दहावा
- ५) अन्नसाखळी संकल्पना — यांनी विकसित केली.
अ) अल हाजिझ ब) चार्ल्स एल्टन
क) आर्थर टान्सले ड) ओपॅरिन
- ६) — ही जैविक भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राणी भूगोल ब) आर्थिक भूगोल
क) सामाजिक भूगोल ड) ऐतिहासिक भूगोल

- ७) ——— यांनी सजीवांची उत्क्रांती हा सिद्धांत मांडला.
अ) किंग ब) डार्विन
क) वॉलेस ड) एल्टन
- ८) 'दिडिस्ट्रिब्युशन ऑफ अॅनिमल्स' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
अ) डार्विन ब) वॉलेस
क) टान्सले ड) वेग्नर
- ९) ——— राष्ट्रीय उद्यान राजस्थानमध्ये आहे.
अ) नंदकानंद ब) घटप्रभा
क) रणथंबोर ड) पेरियार
- १०) ——— यांनी सर्वप्रथम परिस्थितीशास्त्रासाठी इकोलॉजी ही संज्ञा वापरली.
अ) चार्ल्स एल्टन ब) हँकेल
क) आर्थर टान्सले ड) अल्फ्रेड रसेल वॉलेस

ब) रिकाम्या जागा भरा.

03

- १) सागरी परिसस्थेत — ला उत्पादक म्हटले जाते.
- २) जीवसंहती ही संकल्पना — यांनी मांडली.
- ३) भारतामध्ये वनकायदा सर्वप्रथम — मध्ये संमत करण्यात आला.
- ४) व्याघ्र प्रकल्पाअंतर्गत भारत प्राणी व वनस्पतीचे — केले जाते.
- ५) — यांना वनस्पती भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.
- ६) भारतातील — या राज्यात वनांचे प्रमाण सर्वात जास्त आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- १) ऊर्जा मनोराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) हवामान बदलाचे प्राऐतिहासिक नोंदी
- ३) विखुरणे व स्थलांतर संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) अधिवास संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- १) जैविक भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) मान्सून जंगलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- १) जैविक भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.
- २) अन्नजाळे संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) वनस्पतीच्या वितरणावर परिणाम करणारे हवामानशास्त्रीय घटक स्पष्ट करा.
 - २) भारताचे राष्ट्रीय वन धोरण स्पष्ट करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) जैविक भूगोल म्हणजे काय? ते सांगून जैविक भूगोलाचा विकास व महत्त्व स्पष्ट करा.
 - २) प्राणी व वनस्पतींना कायद्याचे संरक्षण याची गरज स्पष्ट करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) परिसंस्था म्हणजे काय? ते सांगून कोणत्याही एका परिसंस्थेची सविस्तर माहिती स्पष्ट करा.
 - २) वनस्पतीच्या वितरणावर भौतिक वातावरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

Set

P

**MA/MSc (Geography) (Semester – III) (Old) (CBCS) Examination:
March/April – 2025
Biogeography (MAG306)**

Day & Date: Monday, 19-05-2025
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. No. 1 and 2 are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7

Q.1 A Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1)** The concept of ecosystem was first introduced by _____.
a) Tinsley b) Wegner
c) Wallace d) Darwin
- 2)** Animals _____ propagation (dispersal) is due to the induction of their inherent properties.
a) Inactive b) Active
c) Biocarrier d) None of these
- 3)** Biogeography is the study of all _____ of the earth's surface.
a) Human b) Animal
c) Plant d) Organism
- 4)** India _____ ranks in the world in terms of forest area.
a) Third b) Fifth
c) Seventh d) Tenth
- 5)** Food chain concept developed by _____.
a) Al Hajiz b) Charles Elton
c) Arthur Tansley d) Oparin
- 6)** _____ is branch of biogeography.
a) Zoological geography b) Economic geography
c) Social geography d) Historical geography
- 7)** _____ proposed the theory of evolution of living organisms.
a) King b) Darwin
c) Wallace d) Elton
- 8)** The book 'The Geographical Distribution of Animals' was written by _____.
a) Darwin b) Wallace
c) Tansley d) Wegner

9) ____ national park is in Rajasthan.

- a) Nandkananda b) Ghataprabha
c) Ranthambore d) Periyar

10) ____ was the first to use the term ecology for ecology.

- a) Charles Elton b) Haeckel
c) Arthur Tansley d) Alfred Russell Wallace

B) Fill in the blanks:

06

- 1) In marine ecosystem ____ are called producers.
- 2) The concept of Biome was introduced by ____.
- 3) Forest Act was first passed in India in ____.
- 4) India's fauna and flora are ____ under the Tiger Project.
- 5) ____ He is called the father of plant geography.
- 6) India has the largest amount of forests in this state of ____.

Q.2 Answer the following: (Any Four)

16

- a) Explain energy towers characteristics.
- b) Historical records of climate change.
- c) Explain define dispersal and migration.
- d) Explain habitat concept.

Q.3 Answer the following.

16

- a) Explain the scope of biogeography.
- b) Explain the importance of monsoon forest.

Q.4 Answer the following.

16

- a) Explain the branches of biogeography.
- b) Explain the food web concept.

Q.5 Answer the following

16

- a) Explain the meteorological factors affecting plant distribution.
- b) Explain National Forest Policy of India.

Q.6 Answer the following

16

- a) What is biogeography? Explain the development and importance of biogeography by stating it.
- b) Explain the need for legal protection of animals and plants.

Q.7 Answer the following

16

- a) What is ecosystem? Explain any ecosystem in detail by stating it.
- b) Explain the influence of physical environment on plant distribution.

Set	P
-----	---

GEOGRAPHY

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

04

- Page 1 of 5

- ७) पंचायती राजव्यवस्थेत पंचायत समिती ही ——— स्तरावर असते.
- अ) चतुर्थ ब) तृतीय
- क) द्वितीय ड) प्रथम
- ८) अल्पकालीन नियोजन हे ——— वर्ष किंवा त्यापेक्षा कमी कालावधीसाठी केले जाते.
- अ) १ ब) २
- क) ३ ड) ५

ब) रिकाम्या जागा भरा.

08

- १) — यांना मानव विकास निर्देशांकाचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
- २) 'के-७' हे ख्रिस्टलरच्या सिद्धांतानुसार — चे तत्व आहे.
- ३) भारताचे नियोजन प्रदेश करण्याचे कार्य सर्वप्रथम — यांनी सन १९२२ मध्ये केले.
- ४) ओसाका-कोबे-टोकिओ हा औद्योगिक प्रदेश — या देशात आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा)

੧੨

- १) प्रदेश म्हणजे काय?
- २) औपचारिक प्रदेशाच्या वैशिष्ट्याचे वर्णन करा.
- ३) के-मूल्य संकल्पना स्पष्ट करा.
- ४) बहुस्तरीय नियोजनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ५) विकास संकल्पना स्पष्ट करा.
- ६) वृद्धी ध्रुव सिद्धांताचे गृहीतके स्पष्ट करा.
- ७) भौगोलिक प्रदेश संकल्पना स्पष्ट करा.
- ८) ग्रामपंचायत कार्याचे वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) कृषी प्रदेशांचे सिमांकनाची चर्चा करा.
- २) आर. पी. मिश्रा यांच्या 'वाढ लक्ष केंद्रित सिद्धांताचे' वर्णन करा.
- ३) पंचायत समितीचे कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.
- ४) प्रादेशिक स्तराचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) प्रादेशिक नियोजनाची व्याख्या सांगून प्रादेशिक नियोजनाची गरज स्पष्ट करा.
- २) पर्यावरण विकासाचे निर्देशक या विषयी माहिती लिहा.
- ३) मध्यवर्ती स्थान सिद्धांतातील बाजारपेठेचे तत्व वर्णन करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) सूक्ष्म/लघु नियोजन प्रदेशाची चर्चा करा.
- २) विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ३) भारतातील प्राकृतिक विभागाचे थोडक्यात वर्णन करा.

**M.A./M.Sc. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2025
GEOGRAPHY
Regional Planning and Development in India (230101401)**

Max. Marks: 60

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of Stencils is allowed.
- 4) Draw neat diagrams wherever necessary.

08

- Page 4 of 5

B) Fill in the blanks.**04**

- 1) _____ is referred to as the father of human development indicators.
- 2) 'K.-7' is the _____ Principal according to Christaller's theory.
- 3) The work of planning regions of India was first done by _____ in the year 1922.
- 4) Osaka-Kobe -Tokyo is an industrial region located in the country of _____.

Q.2 Answer the following questions. (Any Six)**12**

- a) What is Region?
- b) Describe the characteristics of formal region.
- c) Explain the concept of K-Value.
- d) Explain the characteristics of multilevel planning
- e) Explain the concept of development.
- f) Explain the assumptions of Growth Pole theory.
- g) Explain the concept of geographical region.
- h) Describe the functions of Grampanchyat.

Q.3 Answer the following questions. (Any Three)**12**

- a) Discuss the delineation of agricultural region.
- b) Describe the 'Growth Foci Theory' of R.P. Mista.
- c) Explain the functions and powers of Panchyat Samiti.
- d) Describe the Hierarchy of regions.

Q.4 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) Definition of Regional Planning and explain the needs for Regional Planning.
- b) Write information about indicators of Environmental development.
- c) Describe the Marketing Principles of Central Place theory.

Q.5 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) Discuss about the Micro planning region.
- b) Explain the factors affecting on development.
- c) Describe in short the physical regions of India

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५

Development of Modern Geography (230101402)

कमाल गुण : ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

04

- १) जगामध्ये 'भूगोल' संज्ञेचा सर्वप्रथम वापर — या भूगोलतज्ञाने केला.
अ) थेल्स ब) इरेटोस्थेनिस
क) ब्लाश ड) हिरोडटस
- २) 'निसर्गाची एकात्मता' ही संकल्पना — यांनी मांडली.
अ) हंबोल्ट ब) रिटर
क) रॅटझेल ड) ब्लाश
- ३) सामान्य भूगोल व विशेष भूगोल अशी भूगोलाची विभागणी करणारे — हे पहिले भूगोलाकार होते.
अ) रिटर ब) व्हेरिनियस
क) ब्लाश ड) हिरोडटस
- ४) 'मानवतावादी भूगोल' हा शब्द सर्वप्रथम — यांनी १९७६ मध्ये वापरला.
अ) गोल्ड ब) किर्क
क) डंकन ड) तुऑन
- ५) सर्वात प्रथम जगाचा नकाशा — यांनी तयार केला.
अ) थेल्स ब) टॉलेमी
क) रिटर ड) अँनाक्झीमेंडर
- ६) 'मानव ही पृथ्वीच्या पृष्ठभागाची निर्मिती आहे' असे — यांनी प्रतिपादन केले.
अ) हंबोल्ट ब) सेंपल
क) रिटर ड) रॅटझेल

- ७) पायस ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.
अ) ब्लाश
क) रिटर
ब) रॅटझेल
ड) हंबोल्ट
- ८) वर्णनात्मक दृष्टीकोन या संकल्पनेचा प्रथम ---- भूगोलात उपयोग करण्यात आला.
अ) प्राकृतिक
क) प्रादेशिक
ब) मानवी
ड) सामान्य

ब) रिकाम्या जागा भरा.

0%

- १) 'संभववाद' ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.
- २) भारतात आलेला पहिला अरब भूवैज्ञानिक ---- होता.
- ३) कार्ल रिटर यांनी लिहिलेल्या अर्डकुंडे या ग्रंथाचे ---- खंड आहेत.
- ४) १९६० मध्ये ---- या देशामध्ये सांख्यिकी तंत्राच्या वापराची क्रांती सर्वप्रथम झाली.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

੧੨

- १) होमर यांनी कोणती दोन जगप्रसिद्ध महाकाव्ये लिहिली?
- २) कॉसमॉस हा ग्रंथ कोणत्या भूगोलतज्ञाने लिहिला?
- ३) संभववाद संकल्पना स्पष्ट करा?
- ४) सांख्यिकी क्रांतीची संकल्पना स्पष्ट करा?
- ५) अ‍ॅन्थ्रोपोजिओग्राफी हा ग्रंथ कोणत्या भूगोलतज्ञाने लिहिला?
- ६) भारतीय भूगोलतज्ञांचे नावे लिहा?
- ७) रिटर यांचे विविधतेतील एकता हे तत्व स्पष्ट करा?
- ८) भूगोलातील दृष्टीकोन सांगा?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) वास्को-द-गामा यांचे शोध कार्य स्पष्ट करा?
- २) कार्ल रिटर यांच्या 'अर्डकुंडे' या ग्रंथावर चर्चा करा?
- ३) क्रमबद्ध भूगोलावर चर्चा करा?
- ४) मानवतावादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

१२

- १) भूगोल विकासातील रोमन भूगोलकारांचे योगदान स्पष्ट करा?
- २) पर्यावरण-निश्चयवाद संकल्पना स्पष्ट करा?
- ३) संधिख्यकी क्रांतीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा?

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

१२

- १) प्राकृतिक व मानवी भूगोलातील द्वैतवाद स्पष्ट करा?
- २) भूगोल विकासातील व्हिदाल-द-ला ब्लाश यांचे योगदान स्पष्ट करा?
- ३) मूलग्राही प्रगतिवाद दृष्टीकोन स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2025
Development of Modern Geography (230101402)**

Day & Date: Friday, 16-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Rewrite the sentence by choosing the correct option. 08

- 1) The term 'geography' was first used in the world by _____ this geographer.

a) Thales	b) Eratosthenes
c) Blash	d) Herodotus
- 2) The concept of 'unity of nature' was proposed by _____.

a) Humboldt	b) Ritter
c) Ratzel	d) Blash
- 3) _____ was the first geographer to divide geography into general geography and special geography.

a) Ritter	b) Verinius
c) Blache	d) Herodotus
- 4) The term 'humanistic geography' was first used by _____ in 1976.

a) Gould	b) Kirk
c) Duncan	d) Tuon
- 5) The first world map was prepared by _____.

a) Thales	b) Ptolemy
c) Ritter	d) Anaximander
- 6) _____ asserted that 'Man is a creation of the earth's surface'.

a) Humboldt	b) Semple
c) Ritter	d) Ratzel
- 7) The concept of Pays was proposed by _____.

a) Blache	b) Ratzel
c) Ritter	d) Humboldt

8) The concept of descriptive perspective was first used in _____ geography.

a) Natural	b) Human
c) Regional	d) General

B) Fill in the blanks

04

- 1) The concept of 'probabilism' was introduced by _____.
- 2) The first Arab geologist to come to India was _____.
- 3) The book Ardkunde written by Karl Ritter has _____ volumes.
- 4) In 1960 the _____ was the first to revolutionize the use of statistical techniques in this country.

Q.2 Write answers to the following questions. (Any Six)

12

- 1) Which two world-famous epics were written by Homer?
- 2) Which geographer wrote the book Cosmos?
- 3) Explain the concept of probability?
- 4) Explain the concept of statistical revolution?
- 5) Which geographer wrote the book Anthropogeography?
- 6) Write the names of Indian geographers?
- 7) Explain Ritter's principle of unity in diversity?
- 8) State the perspectives in geography?

Q.3 Write answers to the following questions. (Any Three)

12

- 1) Explain the exploration work of Vasco-da-Gama.
- 2) Discuss the book 'Ardkunde' by Karl Ritter.
- 3) Discuss systematic geography.
- 4) Explain the humanistic perspective.

Q.4 Broad Questions. (Any Two)

12

- 1) Explain the contribution of Roman geographers in the development of geography?
- 2) Explain the concept of environmental determinism?
- 3) Explain the advantages and disadvantages of the statistical revolution?

Q.5 Broad Questions. (Any Two)

12

- 1) Explain the Vedism in physical and human geography.
- 2) Explain the contribution of Vidal-de-la Blaise in the development of geography.
- 3) Explain the fundamentalist progressivism perspective.

**Seat
No.**

Set	P
-----	---

Page 1 of 4

७) कर्नाटक व महाराष्ट्र राज्यात ——— प्रदेशावरून वाद आहे.

- अ) सोलापूर ब) बेळगाव
क) सांगली ड) यापैकी नाही

८) भारत व चीन मध्ये ——— या नदीच्या पाण्यावरून वाद आहे.

- अ) सतलज ब) कोसी
क) ब्रम्हपुत्रा ड) यापैकी नाही

ब) खालील दिलेले वाक्य योग्य पर्याय भरून पूर्ण करा.

०४

- १) भारतात ——— या राज्याचा पूर्णराज्य हा दर्जा काढून घेतला आहे.
२) अफ्रेड महान हा ——— राष्ट्रातील तज्ञ होता.
३) दोन राज्यांना विभक्त करणारी रेषा म्हणजे ——— होय.
४) राजकीय भूगोलाचे स्वरूप हे प्रमुख ——— भागात विभागले आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही सहा)

१२

- १) राजकीय भूगोलाचे व्याख्या सांगा?
२) क्षेत्रीय स्वरूप.
३) राज्य म्हणजे काय?
४) नेशनची व्याख्या सांगा?
५) भारतीय समुद्र सीमा
६) स्पाइकमनचा परिचय
७) सार्क देशांची नावे.
८) जम्मू कश्मीर राज्यातून हाटविलेली कलमे.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) राष्ट्र निर्मितीस असणारे आवश्यक घटक.
२) महानचा अल्पपरिचय.
३) कृष्णानदी पाणी वाद.
४) राजकीय भूगोलाचे इतर विषयांशी असलेले संबंध.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून स्वरूप व व्याप्ती विषद करा.
२) सीमा व सीमारेषा यातील फरक स्पष्ट करा.
३) हृदयस्थल सिद्धांत सांगा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) सार्क राष्ट्रांचे कार्य सविस्तर सांगा.
२) महान याचा सागरी सामर्थ्य सिद्धांत.
३) गाभा प्रदेश संकल्पना.

Seat No.	
-----------------	--

B) Complete the following sentences by filling in the correct option. 04

- i) In India, the status of _____ has been withdrawn.
- ii) Alfred the great was an expert on _____ nation.
- iii) The line separating the two states is _____ Yes.
- iv) The nature of political geography is divided into major _____ parts.

Q.2 Write the answers to the following questions. (Any Six) 12

- a) Define political geography?
- b) Regional form.
- c) What is a state?
- d) Define nation?
- e) Indian maritime border.
- f) Introduction of Spikemancha.
- g) Names of SAARC countries.
- h) Sections deleted from the State of Jammu and Kashmir.

Q.3 Write the answers to the following questions. (Any Three) 12

- a) Essential factors for nation building.
- b) Abbreviation of Mahan.
- c) Krishna water dispute.
- d) Relation of Political Geography to Other Subjects.

Q.4 Write the answers to the following questions. (Any Two) 12

- a) Political Explain the nature and scope of geography by giving its definition.
- b) Explain the difference between boundary and boundary.
- c) State the heart land theory.

Q.5 Write the answers to the following questions. (Any Two) 12

- a) Explain the working of SAARC nation in detail.
- b) Mahan's theory of sea power.
- c) Core region concept.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Geography of Tourism (230101407)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०८

१) — या भाषेतील Tornare या शब्दापासून Tour हा शब्द बनलेला आहे.

अ) जर्मन	ब) लॅटिन
क) रोमन	ड) ग्रीक

२) — ही महाराष्ट्राची सांस्कृतिक राजधानी आहे.

अ) पुणे	ब) औरंगाबाद
क) नागपूर	ड) कोल्हापूर

३) प्राचीन धार्मिक पद्धती समजून घेण्यासाठी मंदिराला भेट देणे हे — पर्यटनाचे उदाहरण आहे.

अ) वैद्यकीय	ब) किनारी
क) सांस्कृतिक	ड) साहसी

४) — ही संस्था पर्यटनाचे जागतिककरण करण्यासाठी कार्यरत आहे.

अ) एम. टी. डी. सी	ब) आय. टी. डी. सी
क) डब्ल्यू. एच. ओ	ड) डब्ल्यू. टी. ओ

५) — हा देशांतर्गत पर्यटनाचा सर्वात लोकप्रिय प्रकार आहे.

अ) ऐतिहासिक	ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक	ड) वैद्यकीय पर्यटन

६) — ही संस्था भारतीय पर्यटन विकासासाठी कार्यरत आहे.

अ) एमआयडीसी	ब) आयटीडीसी
क) जीआयडीसी	ड) आयएटीए

- ७) महाराष्ट्रातील ——— हे सरोवर एक प्रमुख पर्यटन आकर्षण केंद्र आहे.
 अ) चिल्का तलाव ब) लोणार तलाव
 क) दाल तलाव ड) लोकटक तलाव

- ८) अजिंठा लेणी प्रामुख्याने ——— साठी प्रसिद्ध आहेत.
 अ) प्राचीन हिंदू शिल्पे ब) बौद्ध चित्रे आणि शिल्पे
 क) जैन मंदिरे ड) मुघल वास्तुकला

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) ——— पर्यटनामध्ये समुद्रकिनारे आणि समुद्रकिनारी असलेल्या क्षेत्रांशी संबंधित क्रियांचा समावेश होतो.
 २) गीर अभयारण्य ——— साठी प्रसिद्ध आहे.
 ३) किल्ले राजधान्या ही ——— प्रकारची पर्यटनस्थळे आहेत.
 ४) ——— हे महाराष्ट्राचे काश्मीर म्हणून ओळखले जाते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही सहा)

१२

- १) पर्यटनाची व्याख्या सांगा.
 २) पर्यटनावर परिणाम करणारे दोन भौगोलिक घटक.
 ३) कृषी-पर्यटन म्हणजे काय?
 ४) भारतातील कोणत्याही दोन राज्यनिहाय ऐतिहासिक ठिकाणांची ठिकाणे.
 ५) पर्यटनाचे प्राकृतिक घटकावर होणारे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.
 ६) भारतातील दोन अभयारण्यांची नावे सांगा.
 ७) महाराष्ट्रातील दोन सांस्कृतिक केंद्रे सांगा.
 ८) पर्यटनातील रस्ते वाहतुकीची भूमिका लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१२

- १) पर्यटनाची संकल्पना आणि प्रकार स्पष्ट करा.
 २) भारतातील पर्यटन धोरणावर टीप लिहा.
 ३) पर्यटनाचे जागतिकीकरण स्पष्ट करा.
 ४) महाराष्ट्रातील थंड हवेची ठिकाणे

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) पर्यटन एक उद्योग या वर टीप लिहा.
 २) जागतिकीकरणाचा भारतीय पर्यटनावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
 ३) पर्यटनाचे प्रकार सविस्तर लिहा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- १) पर्यटनाच्या सकारात्मक आणि नकारात्मक आर्थिक परिणामांची चर्चा करा.
- २) पर्यटन उद्योगात परकीय भांडवलाची भूमिका.
- ३) भारतातील सांस्कृतिक पर्यटन केंद्रांवर चर्चा करा.

Set

P

**M.A. /M.Sc. (Geography) (Semester – IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Geography of Tourism (230101407)**

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A Choose correct alternative.

08

- 1)** The word "Tour" is derived from _____ word "Tornare".
a) German b) Latin
c) Roman d) Greek
- 2)** _____ is the cultural capital of Maharashtra.
a) Pune b) Aurangabad
c) Nagpur d) Kolhapur
- 3)** A tourist visiting a temple to understand ancient religious practices is an example of _____ tourism.
a) Medical b) Coastal
c) Cultural d) Adventure
- 4)** _____ Organization working to globalize tourism.
a) M.T.D.C b) I.T.D.C
c) W.H.O d) W.T.O
- 5)** _____ is the most popular form of domestic tourism.
a) Historical b) Religious
c) Cultural d) Medical tourism
- 6)** _____ Institution of India works for the development of tourism in India.
a) MIDC b) ITDC
c) GIDC d) IATA
- 7)** _____ Lake in Maharashtra is a major tourist attraction.
a) Chilka Lake b) Lonar Lake
c) Dal Lake d) Loktak Lake
- 8)** The Ajanta Caves are mainly famous for _____.
a) Ancient Hindu sculptures
b) Buddhist paintings and sculptures
c) Jain temples
d) Mughal architecture

B) Fill in the blanks **04**

- i) _____ Tourism involves activities related to beaches and seaside areas.
- ii) Gir sanctuary is famous for _____.
- iii) Forts and capitals are the _____ type of tourist center.
- iv) _____ is known as Kashmir of Maharashtra.

Q.2 Answer the following. (Any Six) **12**

- a) Define tourism.
- b) Name two geographical factors influencing on tourism.
- c) What is Agro-Tourism.
- d) Name any two state wise historical tourist places in India.
- e) Write any two physical impacts of tourism.
- f) Name two sanctuary in India.
- g) State two cultural centers in Maharashtra.
- h) Write Role of road transportation in tourism.

Q.3 Answer the following (Any Three) **12**

- a) Explain the concept and types of tourism
- b) Write a short note on Tourism Policies in India.
- c) Explain the Globalization of tourism.
- d) Hill Stations of Maharashtra

Q.4 Answer the following (Any Two) **12**

- a) Write a note on Tourism as an industry
- b) Explain the impact of globalization on Indian tourism.
- c) Write in detail the types of tourism.

Q.5 Answer the following (Any two). **12**

- a) Discuss the positive and negative economic impacts of tourism.
- b) Roll of foreign capital in tourism industry.
- c) Discus on Cultural tourism centers in India.

Seat
No.Set **P**

एम.ए./एम.एससी. (सत्र – IV) (नवीन) (जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
GEOGRAPHY

Regional Planning and Development in India (MAG401)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

- सूचना :** १) प्रश्न. १ आणि प्रश्न. २ अनिवार्य आहेत.
 २) प्रश्न. ३ ते प्रश्न. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) प्रदेशाचे — व कार्यात्मक असे दोन प्रमुख प्रकार पडतात.
 अ) एक लक्षणी ब) बहु लक्षणी
 क) सकल ड) औपचारिक
- २) एकापेक्षा जास्त तत्वांची किंवा लक्षणांची व्यापकता दिसून येते अशा प्रदेशांना — प्रदेश असे म्हणतात.
 अ) एक लक्षणी ब) औपचारिक
 क) बहु लक्षणी ड) सकल
- ३) एफ फेरॉक्स यांनी — मध्ये वृद्धी ध्रुव संकल्पना मांडली.
 अ) १९४० ब) १९५५
 क) १९७० ड) १९८०
- ४) कोणत्याही प्रदेशाच्या सर्वांगीण विकासासाठी नैसर्गिक किंवा भौतिक तसेच मानवी साधनसंपत्तीच्या नियोजनास — नियोजन म्हणून ओळखले जाते.
 अ) प्रादेशिक ब) आर्थिक
 क) सामाजिक ड) धार्मिक
- ५) — यांनी स्प्रेड आणि बॅकवॉश इफेक्ट्सची संकल्पना मांडली.
 अ) गुर्नाल मिर्डाल ब) आर. मिश्रा
 क) पी. सेरिगुप्ता ड) एल.डी. स्टॅम्प
- ६) महाराष्ट्रातील पंचायत राजव्यवस्थेत — प्रणाली आहे.
 अ) १ ब) २
 क) ३ ड) ४

७) वॉल्टर ख्रिस्टलरने ——— साली मध्यवर्ती स्थान सिद्धांत मांडला.

अ) १९२३

ब) १९३३

क) १९४३

ड) १९५३

८) ——— प्रदेश आकाराने लहान असतात.

अ) मध्यम

ब) मोठा

क) सूक्ष्म

ड) यापैकी नाही

९) राष्ट्रीय उत्पन्न हे ——— विकास मोजण्याचे निर्देशक आहे.

अ) राजकीय

ब) धार्मिक

क) सामाजिक

ड) आर्थिक

१०) राष्ट्रीय स्तरावर ——— प्रकारचे नियोजन केले जाते.

अ) मोठे

ब) मध्यम

क) लघु

ड) यापैकी नाही

ब) योग्य पर्याय निवडा.

०६

१) भूपृष्ठावरील एक संघ भूभागास ——— असे म्हणतात.

२) ——— हे प्रादेशिक नियोजनाचे जनन आहेत.

३) आरोग्य हे ——— विकासाचे सूचक आहे.

४) वृद्धी केंद्रीत दृष्टीकोन ——— यांनी सुधारित केला.

५) क्रिस्टलरच्या सिद्धांतानुसार K-७ हे ——— चे तत्व आहे.

६) ——— हे काल्पनिक आर्थिक क्षेत्र असून, ज्याद्वारे केंद्रत्यागी व केंद्रगामी शक्ती आकर्षित व उत्सर्जित होतात.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा

१६

अ) प्रदेशाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) प्रदेशाच्या पदानुक्रमाचे वर्णन करा.

क) आर्थिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

ड) बहुस्तरीय नियोजनाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

अ) सामाजिक विकासाच्या निर्देशकांचे वर्णन करा.

ब) भारतातील प्रादेशिक विकासाच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

अ) प्रदेशाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) वृद्धी ध्रुव सिद्धांत स्पष्ट करा.

- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) प्रादेशिक नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील औद्योगिक विकासातील असमतोलावर चर्चा करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) क्रिस्टलरच्या मध्यवर्ती स्थान सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- ब) महाराष्ट्राच्या प्रादेशिक विकासाच्या समस्यांचे वर्णन करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) प्रादेशिक विकासात पंचायत राज व्यवस्थेची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) वृद्धी केंद्रित दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A/M.Sc. (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April - 2025**

GEOGRAPHY

Regional Planning and Development in India (MAG401)

Day & Date: Wednesday, 14-May-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. No.1 & Q. No.2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No.3 to Q. No.7.
3) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) There are two major types of regions namely _____ and functional.
 - a) Single Feature
 - b) Multi Feature
 - c) Compage
 - d) Formal
- 2) Regions where prevalence of more than one element or symptom is observed are called _____ region.
 - a) Single Feature
 - b) Formal
 - c) Multiple Feature
 - d) Compage
- 3) F. Feroux introduced the growth pole concept in _____.
 - a) 1940
 - b) 1955
 - c) 1970
 - d) 1980
- 4) Planning of natural or physical as well as human resources for overall development of any region is known as _____ planning.
 - a) Regional
 - b) Economic
 - c) Social
 - d) Religious
- 5) _____ introduced the concept of spread and backwash effects.
 - a) Gurnal Myrdal
 - b) R. Mishra
 - c) P. Serigupta
 - d) L. D. stamp
- 6) Panchayat Raj System in Maharashtra has _____ tire system.
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) 4
- 7) Walter Christler proposed the central place theory in _____.
 - a) 1923
 - b) 1933
 - c) 1943
 - d) 1953
- 8) _____ regions are small in size.
 - a) Macro
 - b) Meso
 - c) Micro
 - d) None of these

- 9) National income is an indicator to measure _____ development.
- a) Political b) Religious
- c) Social d) Economic
- 10) _____ type of planning is done at national level.
- a) Macro b) Meso
- c) Micro d) None of these

B) Fill in the blanks.

06

- 1) A unitary area on Earth's surface is called _____.
- 2) _____ is the father of regional planning.
- 3) Health is an indicator to measure _____ development.
- 4) _____ modified the Growth Foci Approach.
- 5) K-7 is the principle of _____ according to Christler's theory.
- 6) _____ is an imaginary economic sphere through which centrifugal and centripetal forces are attracted and emitted'.

Q.2 Write Short Answers.

16

- Explain the concept of region.
- Describe the Hierarchy of Region.
- Explain the Economic indicator of development.
- Explain the Concept of Multi-level Planning.

Q.3 Answer the following questions.

16

- a) Describe the social indicators of Development.
- b) Explain the problems of Regional Development in India.

Q.4 Answer the following questions.

16

- Explain the types of regions.
- Explain the Growth Pole theory.

Q.5 Answer the following questions.

16

- a) Explain the types of regional planning.
- b) Discuss on Imbalance in industrial Development in India.

Q.6 Answer the following questions.

16

- Critically examine the central place theory by Christler's.
- Describe the problems of regional development of Maharashtra.

Q.7 Answer the following questions.

16

- Explain the Role of Panchayat Raj System in Regional Development.
- Describe the Growth Foci Approach.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.सी. (Geography) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Development of Modern Geography (MAG402)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १६-०५-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

- सूचना :** १) प्रश्न १ आणि प्रश्न २ अनिवार्य आहेत.
 २) प्रश्न ३ ते प्रश्न ७ पर्यंत निवार्य कोणतेही ३ प्रश्न सोडवावे.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 ५) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) 'विविधतेतील एकता' ही संकल्पना — यांनी विकसित केली.
 अ) हार्टशोर्न ब) हम्बोल्ट
 क) ब्लाश ड) रिटर
- २) — यांनी अक्षवृत्ते व रेखावृत्ते मोजण्यासाठी "ऑस्ट्रोलॅब" नावाचे उपकरण तयार केले.
 अ) हेकाटीयस ब) हिरोडटस
 क) अँनाविझमँडर ड) हिप्पाकरस
- ३) निसर्ग हा मानवापेक्षा श्रेष्ठ आहे अशा विचारसरणीला — असे म्हणतात.
 अ) निसर्गवाद ब) शक्यतावाद
 क) थांबा व जा ड) प्रत्यक्षवाद
- ४) — हा पारिभाषिक शब्द इ.स. १९६० च्या शतकात हॅगेट व चोर्ले यांनी मांडला.
 अ) प्रतिमान ब) संस्था
 क) सिद्धांत ड) प्रतिकृती
- ५) सामाय भूगोल व विशेष भूगोल अशी भूगोलाची विभागणी करणारे — हे पहिले भूगोलकार होते.
 अ) रिटर ब) व्हेरेनियस
 क) ब्लाश ड) हिरोडटस

- ६) विशेषतः “वैज्ञानिक नियमांच्या सूत्रबद्ध मांडणीशी निगडीत असावा” या संकल्पनेस ——— म्हणतात.
 अ) प्रत्यक्षवाद ब) मानवतावाद
 क) पुरोगामीवाद ड) वर्तणूकवाद
- ७) मॅकीन्डरच्या मते, जो ——— वर राज्य करील तो जगद्विपावर हुकुमत गाजवील.
 अ) हृदयस्थल ब) पूर्व युरोप
 क) पश्चिम युरोप ड) कडाभूमी
- ८) संपूर्ण जग हे आशिया, युरोप व आफ्रिका या तीन खंडात विभागले आहे असे सांगणारा ——— पहिला भूगोलतज्ज्ञ आहे.
 अ) हेकाटीयस ब) हिरोडटस
 क) अँनाविझमॅंडर ड) थेल्स ऑफ मिलेट्स
- ९) ——— यांना आधुनिक भौगोलिक संकल्पनेचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
 अ) ब्लाश ब) रॅटझेल
 क) स्टॅम्प ड) हम्बोल्ट
- १०) भारतीय मान्सूनचे विवेचन ——— यांनी केले आहे.
 अ) अल बिरुनी ब) इब्न बतुता
 क) इब्न हाकल ड) अल मसुदी

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०६

- १) सांख्यिकी क्रांती आणि प्रत्यक्षवादावरील प्रतिक्रिया म्हणून भूगोलमधील ——— चा १९७० मध्ये विकास झाला.
- २) प्राकृतिक विरुद्ध मानवी भूगोल या द्वैतवादास सुरुवात ——— कालखंडात झाली.
- ३) ——— यांनी न्यू जॉर्जिया, सोलोमन, न्यू कॅलेडोनिया आणि लॉयल्टी इ. बेटांचा शोध लावला.
- ४) ——— यांच्या पूर्वी हम्बोल्ट यांनी प्रादेशिक भूगोलाचा पाया रचला.
- ५) निसर्गवाद हा ——— व्या शतकात मांडण्यात आला.
- ६) ——— यांनी लिहिलेल्या ‘अर्डकुंडे’ या ग्रंथाचे एकूण १९ खंड आहेत.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा

१६

- १) कॅप्टन जेम्स कुक यांचे शोध कार्य सांगा.
- २) विशेष भूगोल भूगोलावर चर्चा करा.
- ३) हम्बोल्ट यांच्या “कॉसमॉस” या ग्रंथावर चर्चा करा.
- ४) प्रतिमानाचे महत्त्व यावर चर्चा करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) शक्यतावादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) रीटर यांचे भूगोल विकासातील संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) सांख्यिकी क्रांतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.
 - २) प्रादेशिक भूगोल विरुद्ध क्रमबद्ध भूगोल यातील द्वैतवाद स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) भूगोल विकासातील कोणत्याही दोन अरब भूगोलकारांचे योगदान स्पष्ट करा.
 - २) प्रत्यक्षवाद दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) भूगोल विकासातील ग्रीक भूगोलकारांचे योगदान स्पष्ट करा.
 - २) मॅकीन्डर यांच्या मर्मभूमी सिद्धांताची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) मानवतावादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - २) अलेक्झांडरव्हॉन हम्बोल्ट यांचे भूगोलशास्त्रातील कार्य व योगदान विषद करा.

Set

P

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April - 2025
Development of Modern Geography (MAG402)**

Day & Date: Friday, 16-05-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions:

- 1) Q. No.1 & Q. No.2 are compulsory.
- 2) Attempt any three questions from Q. No.3 to Q. No.7.
- 3) Figures to the right indicate full marks.
- 4) Use of Stencils is allowed.
- 5) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) The Concept of 'Unity in Diversity' is development by _____

a) Hartshorne	b) Humboldt
c) Blache	d) Ritter
- 2) _____ developed an instrument called "Astrolab" to measure altitudes and latitudes.

a) Hecataeus	b) Herodotus
c) Anaximander	d) Hipparchus
- 3) 'Nature is superior to man' it is ideology called as _____

a) Determinism	b) Possibilism
c) Stop and Go	d) Positivism
- 4) _____ is a term coined by Hagget and Chorley in the 1960's.

a) Paradigm	b) Laws
c) Theories	d) Model
- 5) _____ is the first geographer to divide geography into General geography and Special geography.

a) Ritter	b) Verenius
c) Blache	d) Herodotus
- 6) In particular, the concept of "should be related to the systematic structure of scientific rules" called as _____

a) Positivism	b) Humanism
c) Radicalism	d) Behaviouralism
- 7) According to Mackinder, "Who rules the _____ commands the World Island".

a) Heartland	b) East Europe
c) West Europe	d) Rimland

Q.6 Answer the following questions. 16

- a) Explain the Contribution of Greek Geographer in the development of geography.
- b) Explain the concept of Mackinder's heartland theory.

Q.7 Answer the following questions. 16

- a) Explain the Humanistic Approach.
- b) Explain the work and contribution of Alexander Von Humboldt in geography.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Political Geography (MAG403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) प्रश्न. १ आणि प्रश्न. २ अनिवार्य आहेत.

२) प्रश्न क्रमांक ३ ते ७ पैकी कोणतेही ३ प्रश्न सोडवा.

३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात .

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

१) राजकीय भूगोलाची व्याख्या खालीलपैकी ——— आहे.

अ) देशांच्या सीमांचा अभ्यास

ब) भौगोलिक आणि राजकीय घटकांमधील परस्परसंबंधीचा अभ्यास

क) केवळ राजकीय इतिहासाचा अभ्यास

ड) पर्यावरणीय बदलांचा अभ्यास

२) राजकीय भूगोलाच्या अभ्यासाचा ——— दृष्टिकोन भौगोलिक घटकांवर जोर देतो?

अ) स्थानिक

ब) ऐतिहासिक

क) मानवशास्त्रीय

ड) पर्यावरणीय

३) राजकीय भूगोलातील नवीन प्रवृत्तीपैकी ——— एक आहे.

अ) जागतिकीकरणाचा प्रभाव

ब) पारंपारिक युद्धांचा अभ्यास

क) केवळ सीमा विवाद

ड) स्थानिक शासन

४) राज्याच्या भौतिक घटकांमध्ये खालीलपैकी ——— समाविष्ट आहे?

अ) लोकसंख्या

ब) अर्थव्यवस्था

क) भूप्रदेश

ड) संस्कृती

५) राष्ट्र आणि राज्य यांच्यातील मुख्य फरक ——— आहे?

अ) राज्य ही सांस्कृतिक ओळख

ब) राष्ट्र ही राजकीय सीमा

क) दोन्ही समान

ड) राष्ट्र ही सांस्कृतिक ओळख

- ६) राष्ट्र उभारणी प्रक्रियेत ——— घटक महत्त्वाचा आहे?
 अ) सांस्कृतिक एकता ब) आर्थिक विकास
 क) भौगोलिक स्थान ड) सैन्य शक्ती
- ७) सीमा आणि सरहद्द यांच्यातील फरक ——— आहे?
 अ) सीमा ही नैसर्गिक आहे, सरहद्द ही मानवनिर्मित
 ब) दोन्ही समान
 क) सीमा ही मानवनिर्मित आहे, सरहद्द ही नैसर्गिक
 ड) सरहद्द ही सांस्कृतिक
- ८) राजधानीचे कार्य ——— आहे.
 अ) प्रशासकीय आणि प्रतीकात्मक केंद्र
 ब) केवळ प्रशासकीय केंद्र
 क) केवळ आर्थिक केंद्र
 ड) सांस्कृतिक केंद्र
- ९) हार्टलँड सिध्दांत ——— यांनी मांडला?
 अ) स्पायकमॅन ब) मॅककिंडर
 क) रेटझेल ड) माहन
- १०) स्पायकमॅन यांच्या रिमलँड सिध्दांतात ——— क्षेत्राला महत्त्व दिले आहे.
 अ) अंतर्देशीय ब) पर्वतीय
 क) वाळवंटी ड) समुद्र किनारी

ब) योग्य पर्याय निवडा.

०६

- १) माहन यांच्या समुद्री शक्ती संकल्पनेचा मुख्य आधार ——— आहे.
 २) हिंद महासागराचे भूराजकीय महत्त्व ——— कारणामुळे आहे.
 ३) भारताच्या राजकीय नकाशातील बदलांचा मुख्य कारण ——— आहे.
 ४) भारतातील एकता विविधता ——— तत्त्वावर आधारित आहे..
 ५) भारतातील आंतरराज्यीय विवादांचा मुख्य मुद्दा ——— आहे
 ६) सीमावर्ती राज्यांमध्ये बंडखोरीचा उदय ——— कारणामुळे झाला?

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

- १) राजकीय भूगोलाच्या विविध व्याख्या सांगा.
 २) राष्ट्रनिर्मितीचे घटक सांगा.
 ३) भारत पाकिस्तान सीमावाद स्पष्ट करा.
 ४) राज्य म्हणजे काय ते सांगा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) राजकीय भूगोलाची व्याख्या, स्वरूप आणि व्याप्ती यांचे वर्णन करा.
 - २) राज्य, राष्ट्र आणि राष्ट्र राज्य यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) मॅककिंडर यांच्या हार्टलँड सिध्दांताचे वर्णन करा आणि त्याचे समकालीन महत्त्व सांगा.
 - २) भारताच्या बदलत्या राजकीय नकाशाचे विश्लेषण करा, नवीन राज्यांच्या निर्मितीवर लक्ष केंद्रीत करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) भारतातील एकता विविधता आणि केंद्रीकृत शक्तीचे वर्णन करा.
 - २) स्पायकमॅन यांच्या रिमलँड सिध्दांत आणि माहन यांच्या समुद्री शक्ती संकल्पनेची तुलना करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) राजकीय भूगोलात राष्ट्रवादाचे महत्त्व आणि राष्ट्रनिर्मितीची प्रक्रिया सांगा.
 - २) राजकीय भूगोलाच्या अभ्यासातील प्रमुख दृष्टिकोनांचे वर्गीकरण आणि स्पष्टीकरण करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) राजकीय भूगोलातील अलीकडील प्रवृत्तींचे विश्लेषण करा.
 - २) सीमा आणि सरहद्द यांच्यातील फरक उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. /M.Sc. (Geography) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April – 2025
Political Geography (MAG403)**

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) Questions 1 and 2 are compulsory.
2) Solve any three questions from Question No. 3 to 7.
3) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) _____ defines political geography?
 - a) Study of borders of countries
 - b) Study of interrelationships between geographical and political factors
 - c) Study of political history only
 - d) Study of environmental changes
- 2) _____ Approach to the study of political geography emphasizes geographic factors?
 - a) Local
 - b) Historical
 - c) Anthropological
 - d) Environmental
- 3) One of the new trends in political geography is _____?
 - a) Impact of Globalization
 - b) Study of conventional warfare
 - c) Boundary disputes only
 - d) Local Government
- 4) _____ Physical components of a state include which of the following?
 - a) Population
 - b) Economy
 - c) Territory
 - d) Culture
- 5) The main difference between nation and state is _____?
 - a) State as Cultural Identity
 - b) Nation is the Political Boundary
 - c) Both are the Same
 - d) Nation is a Cultural Identity
- 6) What _____ factor is important in nation-building process?
 - a) Cultural unity
 - b) Economic Development
 - c) Geographical Location
 - d) Military Power
- 7) The difference between boundary and boundary is _____.
 - a) Boundaries are Natural, Boundaries are Man-Made
 - b) Both are Equal
 - c) Boundaries are Man-Made, Boundaries are Natural
 - d) Borders are Cultural

- 8) The function of capital is _____?
 a) Administrative and Symbolic Center
 b) Administrative Center Only
 c) Financial Center Only
 d) Cultural Center
- 9) Heartland theory was proposed by _____?
 a) Spyman
 b) Mackinder
 c) Ratzel
 d) Mahan
- 10) In Spykman's rimeland theory _____ area is given importance?
 a) Inland
 b) Mountainous
 c) Desert
 d) Sea Shore

B) Fill in the blanks**06**

- 1) The main basis of Mahan's concept of sea power is _____?
- 2) Geopolitical importance of Indian Ocean is due to _____ reason?
- 3) The main reason for the changes in the political map of India is _____?
- 4) Unity-diversity in India is based on _____ principle?
- 5) The main point of inter-state disputes in India is _____?
- 6) The emergence of insurgency in the border states was caused by _____?

Q.2 Answer the following questions.**16**

- a) State various definitions of political geography.
- b) State the factors of nation building.
- c) Explain India Pakistan borderism.
- d) Explain what a state is.

Q.3 Answer the following questions.**16**

- a) Describe the definition, nature and scope of political geography.
- b) Explain the difference between state, nation and nation-state.

Q.4 Answer the following questions.**16**

- a) Describe Mackinder's heartland theory and state its contemporary significance.
- b) Analyse the changing political map of India, focusing on the creation of new states

Q.5 Answer the following questions.**16**

- a) Describe unity-diversity and centralized-decentralized power in India.
- b) Compare Spykman's rimeland theory and Mahan's concept of sea power.

Q.6 Answer the following questions. 16

- a) State the significance of nationalism and the process of nation-building in political geography.
- b) Classify and explain the major approaches to the study of political geography.

Q.7 Answer the following questions. 16

- a) Analyse the recent trends in political geography.
- b) Explain the difference between boundary and boundary with examples

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Geography of Tourism (MAG408)

वार, दिनांक : गुरुवार, २२-०५-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

- सूचना :** १) प्रश्न क्र. १ आणि प्रश्न. क्र. २ अनिवार्य आहे.
 २) प्रश्न. क्र. ३ ते ७ पैकी कोणतेही ३ प्रश्न सोडवा.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 ५) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

१) — या भाषेतील 'Tornus' या शब्दापासून 'Tour' हा शब्द बनलेला आहे.

अ) ग्रीक	ब) जर्मन
क) लॅटिन	ड) रोमन

२) आंतरराष्ट्रीय पर्यटनाच्या विकासामध्ये — वाहतुकीचे योगदान सर्वात जास्त आहे.

अ) जल	ब) लोहमार्ग
क) रस्ते	ड) हवाई

३) — लोक शीत हवामानापासून सुटका करून घेण्यासाठी पर्यटन करतात.

अ) आफ्रिका	ब) युरोपियन
क) भारतीय	ड) यापैकी सर्व

४) फुलासाठी प्रसिद्ध असलेले महाराष्ट्रातील — हे पठार आहे.

अ) कास	ब) पाचगणी
क) माळवा	ड) यापैकी नाही

५) पर्यटन भूगोल ही — भूगोलाची उपशाखा आहे.

अ) वसाहत	ब) आर्थिक
क) बाजार	ड) ऐतिहासिक

- ६) भारतातील पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना ——— साली झाली.
 अ) १९६५ ब) १९६६
 क) १९६७ ड) १९६८
- ७) पांडुरंग तावरे यांना भारतातील ——— पर्यटनाचे जनक म्हणून संबोधले जाते.
 अ) ऐतिहासिक ब) सांस्कृतिक
 क) धार्मिक ड) कृषी
- ८) स्वदेशी पर्यटनाचा ——— हा लोकप्रिय प्रकार आहे.
 अ) धार्मिक ब) ऐतिहासिक
 क) सांस्कृतिक ड) यापैकी नाही
- ९) ——— हे हिंदूचे पवित्र ठिकाण आहे.
 अ) सारनाथ ब) अयोध्या
 क) अमृतसर ड) आनंदपूर
- १०) भारतातमध्ये कृषी पर्यटनास ——— पासून सुरुवात झाली.
 अ) २००१ ब) २००३
 क) २००४ ड) २००५

ब) रिकाम्या जागा भरा.

०६

- १) ——— हा जपानमधील ज्वालामुखी पर्यटकाचे आकर्षण आहे.
 २) किल्ले, राजधान्या ही ——— प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
 ३) I.T.D.C. चे विस्तारित रूप ———
 ४) ——— ही महाराष्ट्राची सांस्कृतिक राजधानी आहे.
 ५) गिर अभयारण्य ——— साठी प्रसिद्ध आहे.
 ६) 'डिस्कवरी ऑफ इंडिया' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

- १) महाराष्ट्रातील थंड हवेची ठिकाणे स्पष्ट करा.
 २) भारतीय हॉटेल उद्योग
 ३) भारतातील पर्यटन धोरणावर चर्चा करा.
 ४) कृषी पर्यटन संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा.

१६

- १) भारतातील पर्यटन धोरणाची चर्चा करा.
 २) जागतिकीकरण आणि पर्यटन स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) सुविधांची पर्यटनातील भूमिका स्पष्ट करा.
 - २) पर्यटनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) सोलापूर जिल्ह्यातील धार्मिक पर्यटनाची चर्चा करा.
 - २) महाराष्ट्रातील पर्यटन उद्योगावर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) भारतीतल कमी लांबीच्या पर्यटन परिक्रमाचे वर्णन करा.
 - २) पर्यटनावर प्रभाव टाकणारे भौगोलिक घटक विशद करा.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- १) पर्यटनाचे सकारात्मक आणि नकारात्मक सामाजिक परिणामावर चर्चा करा.
 - २) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक पर्यटन स्थळाची चर्चा करा.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April – 2025
Geography of Tourism (MAG408)**

Day & Date: Thursday, 22-05-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. 1 & Q. 2 are compulsory.

- 2) Attempt any three questions from Q. 3 to Q. 7.
- 3) Figures to the right indicate full marks.
- 4) Use of Stencils is allowed.
- 5) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 10

- 1) _____ the word 'Tour' is derived from the word 'Tours' in this language.
a) Greek
b) German
c) Latin
d) Roman
- 2) The roll of _____ transport is very important in development of international tourism.
a) Water
b) Railways
c) Road
d) Air
- 3) _____ people do tourism to escape the cold weather.
a) Africa
b) European
c) Indian
d) All of these
- 4) It is a plateau of _____ in Maharashtra which is famous for flower.
a) Kas
b) Panchagani
c) Malwa
d) None of these
- 5) Tourism Geography is a sub branch of _____ geography.
a) settlement
b) Economic
c) Bangalore
d) Kolkata
- 6) Indian Tourism Development Corporation is established in the _____ year.
a) 1965
b) 1966
c) 1967
d) 1968
- 7) Pandurang Thaware is referred to as the father of _____ tourism in India.
a) Historical
b) Cultural
c) Religious
d) Agro

- 8) _____ is the most popular form of domestic tourism.
- a) Religion b) Historical
- c) Cultural d) None of these
- 9) _____ is a holy place for Hindus.
- a) Sarnath b) Ayodhya
- c) Amritsar d) Anandpur
- 10) Agro tourism in India started from _____.
- a) 2001 b) 2003
- c) 2004 d) 2005

B) Fill in the blanks.

06

- 1) _____ is a volcano tourist attraction in Japan.
- 2) Forts, capitals are _____ type of tourist destinations.
- 3) I.T.D.C. Extended form of _____
- 4) _____ is the cultural capital of Maharashtra.
- 5) Gir Sancturay is famous for _____.
- 6) The book 'Discovery of India' was written by _____.

Q.2 Write answer of the following questions.

16

- Explain the cold weather places in Maharashtra.
- Indian Hotel industry.
- Discuss tourism policy in India.
- Explain the concept of agro tourism.

Q.3 Answer the following questions.

16

- Discuss the tourism policies in India.
- Explain globalization and tourism

Q.4 Answer the following questions.

16

- a) Explain the role of facilities in tourism.
- b) Explain the types of tourism.

Q.5 Answer the following questions.

16

- Discuss about the pilgrimage tourism in Solapur District.
- Explain the factors influencing tourism industry in Maharashtra.

Q.6 Answer the following questions.

16

- Describe the various short tourist circuits in India.
- Explain the geographical factors influencing tourism.

Q.7 Answer the following questions.

16

- Discuss the positive and negative social impact of tourism.
- Discuss the historical tourist places of Maharashtra

Seat No.	
----------	--

Set **P**

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Geography of Manufacturing (MAG409)

वार, दिनांक : गुरुवार, २२-०५-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ६:००

- सूचना :**
- १) प्रश्न १ ते २ अनिवार्य आहेत.
 - २) प्रश्न ३ ते ७ पैकी कोणतेही ३ सोडवा.
 - ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - ४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) ——— येथे लोहपोलाद जास्त प्रमाणात आढळते.

अ) छोटानागपूर	ब) गोवा
क) मुंबई	ड) यापैकी नाही
- २) ——— हे पुनःनिर्मित न होणारे शक्तिसाधन आहे.

अ) वारा	ब) कोळसा
क) सौरशक्ती	ड) यापैकी नाही
- ३) ——— चा पुरवठा कारखान्यासाठी जास्त आवश्यक असतो.

अ) लेबर	ब) बाजारपेठ
क) कच्चा माल	ड) यापैकी नाही
- ४) भारतात ——— मुळे जास्त जलप्रदूषण होते.

अ) औद्योगिक पाणी	ब) कुंभमेळा
क) जनावरे धुणे	ड) यापैकी नाही
- ५) ——— ही समस्या जगात औद्योगिकीकरणामुळे निर्माण झाली आहे.

अ) लोकसंख्या	ब) शेती
क) पर्यावरण न्हास	ड) यापैकी नाही
- ६) पक्या वस्तू तयार करणाऱ्या कारखान्याचा समावेश ——— उद्योगात होतो.

अ) शेती	ब) पर्यटन
क) कारखानदारी	ड) यापैकी नाही

- प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) जागतिक लोह पोलाद उद्योग.
- ब) जागतिक ऑटोमोबाईल उद्योग.
- प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) कारखानदारीचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम.
- ब) कारखानदारीचा आर्थिक विकासावर होणारा परिणाम.
- प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
- अ) वेबर यांचा सिद्धांत सविस्तर सांगा.
- ब) जागतिकीकरणाचा भारतीय उद्योगावर झालेला परिणाम.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**MA/MS (Geography) (Semester – IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April - 2025
Geography of Manufacturing (MAG409)**

Day & Date: Thursday, 22-05-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Questions 1 and 2 are compulsory.
2) Solve any 3 of questions from 3 to 7.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Draw neat diagrams where necessary

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) _____ Iron steel is found in abundance here.
a) Chhotanagpur b) Goa
c) Mumbai d) None of these
- 2) _____ It is a non-renewable source of energy.
a) Wind b) Coal
c) Solar power d) None of these
- 3) Supply of _____ is more required for the factory.
a) Labor b) Market
c) Raw material d) None of these
- 4) In India there is more water pollution due to _____.
a) Industrial water b) Kumbh Mela
c) Washing animals d) None of these
- 5) _____ This problem has arisen due to industrialization in the world.
a) Population
b) Agriculture
c) Environmental degradation
d) None of these
- 6) A factory manufacturing baked goods is included in the _____ industry.
a) Agriculture b) Tourism
c) Manufacturing d) None of these
- 7) The New England industrial region is in the nation of _____.
a) India b) England
c) America d) None of these
- 8) The word Manus is from _____ language.
a) French b) Arabic
c) Latin d) None of these

- 9)** _____ Geography is a sub-discipline of Economic Geography.
- a) Industrial b) Physical
c) Agriculture d) None of these
- 10)** The word manufacture is derived from the word _____.
- a) Mosan b) Myanas
c) Manas d) None of these

B) Fill in the blanks

06

- i) Prepared food requires _____.
- ii) Cotton textile industry requires _____ type of climate.
- iii) Weber proposed the theory of Industrial location theory in _____.
- iv) The process of converting raw material into final product is called _____.
- v) Bangalore is a city famous for _____.
- vi) In North India near Delhi _____ is an industrial region.

Q.2 Answer the following questions.

16

- Write information about I.T. industry.
- Industrial policy of India.
- Give information about SEZ.
- Importance of raw materials in industrialization.

Q.3 Answer the following questions.

16

- a) Neo classical theory.
- b) August Losch theory.

Q.4 Answer the following questions.

16

- a) Nature and Scope of Industrial Geography.
- b) Factors affecting on industry.

Q.5 Answer the following questions.

16

- a) Global iron and steel industry.
- b) Global automobile industry

Q.6 Answer the following questions.

16

- a) Effect of industrialization on the environment.
- b) Effect of industrialization on economic development.

Q.7 Answer the following questions.

16

- a) Explain Weber's theory in detail.
- b) Effect of globalization on Indian industry.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए./एम.एस.सी. (Geography) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२५

Regional Geography of India (MAG210)

वार, दिनांक : रविवार, ०१-०६-२०२५

कमाल गुण: ८०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०२:००

- सूचना :** १) प्रश्न क्र. १ आणि प्रश्न. क्र. २ अनिवार्य आहे.
 २) प्रश्न. क्र. ३ ते ७ पैकी कोणतेही ३ प्रश्न सोडवा.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

१) भारताच्या ——— भौगोलिक विभागाला जगाचे छप्पर म्हणतात.

- अ) उत्तरेकडील मैदाने ब) दख्खन पठार
 क) हिमालय पर्वत ड) किनारपट्टी मैदाने

२) थार वाळवंटातील हवामानाचा प्रकार ——— आहे.

- अ) कोरडा ब) थंड आर्द्र
 क) उष्णकटिबंधीय ओला ड) समशीतोष्ण

३) भारतातील सर्वात मोठा त्रिभुज प्रदेश ——— नदी तयार करते.

- अ) ब्रह्मपुत्रा ब) गंगा
 क) गोदावरी ड) कृष्णा

४) पश्चिम घाटातील नैसर्गिक वनस्पती ——— प्रकाराची आहे.

- अ) खारफुटी ब) पानझडी
 क) काटेरी ड) उष्णकटिबंधीय सदाहरित

५) दख्खन पठारावर ——— सिंचन पद्धत सर्वात सामान्य आहे.

- अ) तलाव ब) कालवे
 क) विहिरी ड) ठिबक सिंचन

६) भारतात भात उत्पादनात ——— राज्य अग्रेसर आहे.

- अ) पंजाब ब) उत्तर प्रदेश
 क) तमिळनाडू ड) पश्चिम बंगाल

७) ऊस प्रामुख्याने ——— प्रकाराच्या मातीत पिकवला जातो.

- अ) वाळवंटी ब) तांबडी
 क) काळी ड) लाल

- ८) ——— पीक हे तंतूचे म्हणून ओळखले जाते.
अ) चहा ब) कापूस
क) ऊस ड) मका
- ९) भारतातील लोहखनिजाचे सर्वात मोठे साठे ——— राज्यात आढळतात.
अ) ओडिशा ब) झारखंड
क) छत्तीसगड ड) कर्नाटक
- १०) भारतात बॉक्साइट उत्पादनात अग्रेसर राज्य ———.
अ) गुजरात ब) झारखंड
क) ओडिशा ड) महाराष्ट्र

ब) रिकाम्या जागा भरा.

03

- १) भारतात कोळसा प्रामुख्याने ——— भूगर्भीय रचनेत आढळतो.
- २) कापड उद्योग ——— शहरात केंद्रित आहे.
- ३) टाटा आर्यन अँड स्टील कंपनी (TISCO) ——— राज्यात आहे.
- ४) भारतातील सर्वात मोठी तेलशुद्धीकरण कंपनी ——— येथे आहे.
- ५) लोकसंख्येच्या वैशिष्ट्यांवर आधारित प्रादेशिकीकरणाचा ——— आधार आहे.
- ६) झारखंड राज्याची स्थापना ——— साली झाली.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- अ) पठारी भागाचे महत्त्व सांगा.
ब) उपसा सिंचन म्हणजे काय?
क) लोहखनिजाचे महत्त्व सांगा.
ड) जम्मू काश्मीर चे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

33

- अ) भारतातील प्रमुख भौगोलिक विभाग उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
ब) भारतातील विविध सिंचन पद्धती, त्यांचे फायदे आणि मर्यादा यांचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१३

- अ) भारतातील लोहखनिज आणि बॉक्साइटचे वितरण आणि उत्पादन यांचे वर्णन करा.
- ब) भारतातील भू-राजकीय आणि हवामान आधारित प्रादेशिकीरण उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

- अ) भारतातील सामाजिक-आर्थिक आणि लोकसंख्याशास्त्रीय प्रादेशिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) भारताच्या ऊर्जा क्षेत्रात कोळसा आणि पेट्रोलियम यांचे ऊर्जा संसाधन म्हणून महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

- अ) भारतातील भात आणि गव्हाच्या लागवड पद्धतींची तुलना करा, हवामान आणि मातीच्या गरजांवर लक्ष केंद्रित करा.
- ब) भारतातील विविध हवामान प्रकार आणि त्यांचे प्रादेशिक वितरण यांचे वर्णन करा.

प्र.७ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१६

- अ) भारताच्या अर्थव्यवस्थेत ऊस आणि कापूस यांच्या नगदी पिकांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) भारताच्या नद्यांच्या जलवाहिनी प्रणालीचे वर्णन करा, हिमालयीन आणि प्रायद्वीपीय नद्यांमधील फरक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2025
Regional Geography of India (MAG210)**

Day & Date: Sunday, 01-06-2025
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. 1 & Q. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. 3 to Q. 7.
3) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing the correct option given below 10

- 1) _____ geographical division of India called "Roof of the World".
a) Northern plains b) Deccan Plateau
c) Himalayan Mountains d) Coastal plains
- 2) The type of climate in Thar desert is _____.
a) Dry b) Cold and humid
c) Tropical hail d) Temperate
- 3) The largest triangular region in India is formed by _____ river.
a) Brahmaputra b) Ganga
c) Godavari d) Krishna
- 4) Natural vegetation of Western Ghats is _____ type.
a) Mangroves b) Deciduous
c) Kateri d) Tropical Evergreens
- 5) _____ irrigation system is most common in Deccan Plateau.
a) Lake b) Canals
c) Well d) Drip irrigation
- 6) _____ state is the leader in rice production in India.
a) Punjab b) Uttar Pradesh
c) Tamil Nadu d) West Bengal
- 7) Sugarcane is mainly grown in _____ type of soil.
a) Desert b) Redness
c) Black d) Red
- 8) _____ crop known as the "King of Fibers".
a) Tea b) Cotton
c) Sugarcane d) Maize
- 9) Largest deposits of iron ore in India are found in _____ state.
a) Odisha b) Jharkhand
c) Chhattisgarh d) Karnataka

- 10)** Leading state in bauxite production in India is_____.
a) Gujarat	b) Jharkhand
c) Odisha	d) Maharashtra

B) Fill in the blanks.

06

- 1) Coal in India is mainly found in _____ geological formation.
- 2) Textile industry is concentrated in _____ city.
- 3) Tata Iron and Steel Company (TISCO) is located in _____ state.
- 4) India's largest oil refining company located in _____.
- 5) Regionalization based on population characteristics is basis of _____.
- 6) The state of Jharkhand was established in the year of _____.

Q.2 Write the answers to the following questions.

16

- State the importance of plateau region.
- What is suction irrigation?
- Explain the importance of iron minerals.
- State the importance of Jammu and Kashmir.

Q.3 Write the answers to the following questions.

16

- a) Explain major geographical divisions of India with examples.
- b) Describe the various irrigation systems in India, their advantages and limitations.

Q.4 Write the answers to the following questions.

16

- a)** Describe the distribution and production of iron ore and bauxite in India.
- b)** Explain geopolitical and climate based regionalization in India with examples.

Q.5 Write the answers to the following questions.

16

- a) Describe the dimensions of socio-economic and demographic regionalization in India.
- b) Explain the importance of coal and petroleum as energy resources in India's energy sector.

Q.6 Write the answers to the following questions.

16

- Compare the cultivation practices of rice and wheat in India, focusing on climate and soil requirements.
- Describe the different climate types of India and their regional distribution.

Q.7 Write the answers to the following questions.

16

- Explain the importance of cash crops of sugarcane and cotton in Indian economy.
- Describe the drainage system of rivers of India, explain the difference between Himalayan and peninsular rivers.